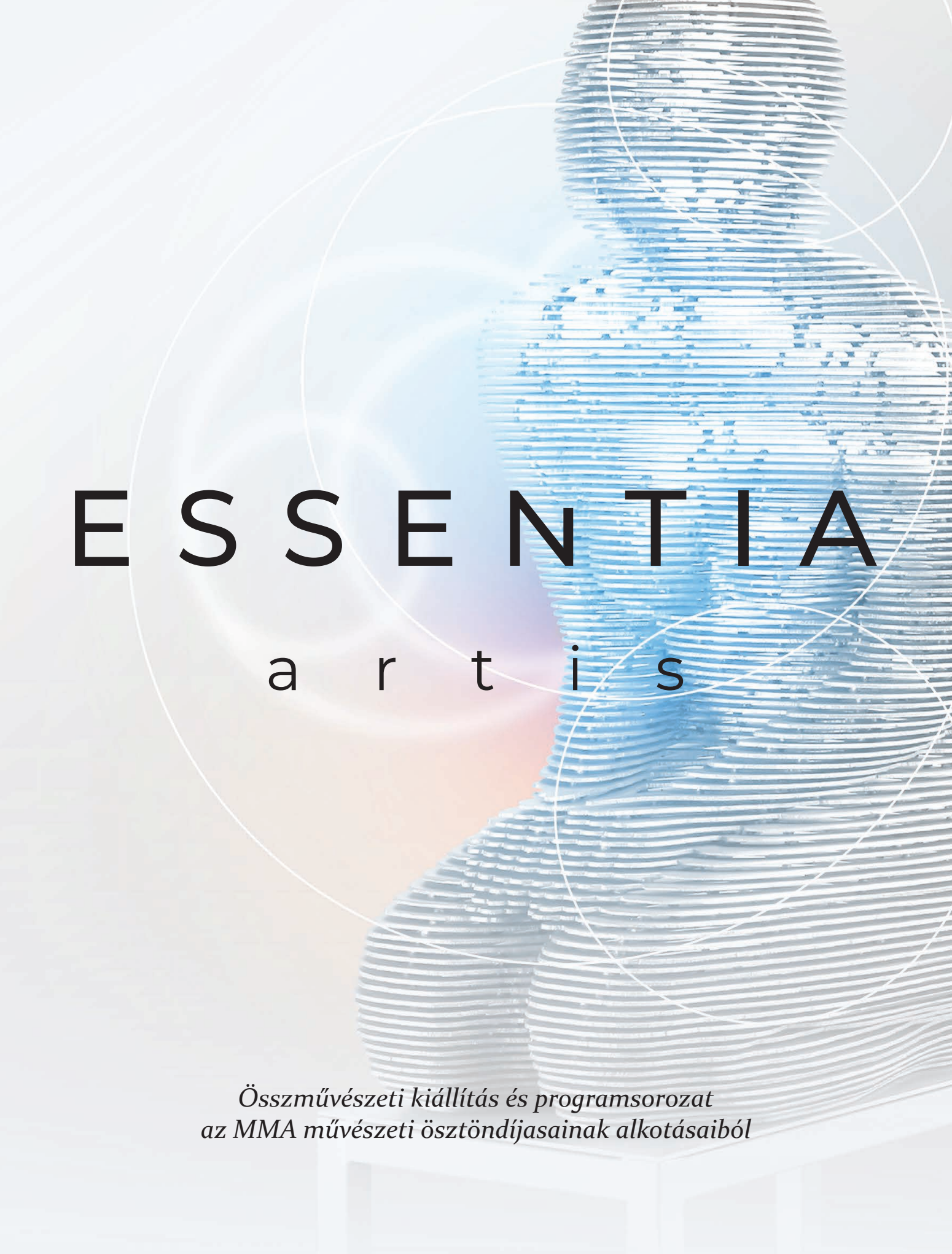

ESSENTIA artis

Összművészeti kiállítás és programsorozat az MMA művészeti ösztöndíjasainak alkotásaiból

ESSENTIA

artis

Összművészeti kiállítás és programsorozat
az MMA 2023-ban végzett
művészeti ösztöndíjasainak alkotásaiból

PESTI VIGADÓ, AZ MMA SZÉKHÁZA
2024. MÁRCIUS 1. – MÁJUS 7.

Budapest, 2024

Szerkesztő:
Mogán Orsolya

Az Essentia Artis programsorozat főszervezője:
Kecskés Noémi

Kurátorok:
iski Kocsis Tibor, Szentgyörgyi Szandra

A programszervezésben közreműködő szakemberek:
Szeli Dorina, Pótfi Melinda és Nagy Zopán

Szöveggondozás és lektorálás:
Buzás Boglárka

Az Essentia Artis háziasszonya:
Benedekffy Katalin

Kiállításszervezés, installáció:
Marczin István

Kiállítótéri szövegek:
iski Kocsis Tibor, Szeli Dorina és Bohák Fanni

Kommunikáció és marketing:
Kecskés Noémi, Szathmáry Melinda

Pénzügy:
Pótfi Melinda

Kiadja a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI).

A kiadásért felel:
Dr. Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója

Elérhetőség:
Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet
1121 Budapest, Budakeszi út 38.
www.mma-mmki.hu

ISBN 978-615-6669-05-6

Grafikai terv és nyomdai előkészítés:
Sejben Richárd

Nyomdai munkálatok: Tibuktu Bt.
1046 Budapest, Klauzál utca 9.

A borítón Majoros Áron Zsolt *Katekézis* című műve látható.

TARTALOM

Köszöntők . . . 4–6
B. Nagy Ervin . . . 8
Balogh Vera . . . 10
Bárdosi Ildikó . . . 12
Bella Máté . . . 14
Bokányi Nóra . . . 16
Boros Miklós János . . . 18
Bögös András . . . 20
Czigány Ákos . . . 22
Cseke Ákos . . . 24
Csuja László . . . 26
Dávid Ádám Zoltán . . . 28
Egyed Brigitta . . . 30
Erdei T. Lilla . . . 32
Eredics Benjamin . . . 34
Flach Antal . . . 36
Fóris Barbara . . . 38
Földi Viktória . . . 40
Haber Szilvia . . . 42
Hajdú Attila . . . 44
Harangi Attila . . . 46
Hermann Zsófia . . . 48
Horváth Márk . . . 50
Jakatics-Szabó Veronika . . . 52
Józsa István . . . 54
Kalácska Zsanett . . . 56
Kis-Baraksó Alexandra . . . 58
Koralevics Rita . . . 60
Krulik Ábel . . . 62
Kutrik Bence . . . 64
Majoros Áron Zsolt . . . 66
Marcell Tamás . . . 68
Marosi Eszter . . . 70
Mátrai Erik . . . 72
Mechler Anna Eliza . . . 74
Medgyesy-Schmikli Norbert . . . 76
Méry Beáta . . . 78
Miklya Gábor . . . 80
Mohos Zsófia . . . 82
Mózes Gergely . . . 84
Mucsi Gergő . . . 86
Nagy Zopán . . . 88
Néma Júlia . . . 90
Orr András . . . 92
Osztrosits Éva . . . 94
Rácz Erika Magdolna . . . 96
Schreck Ákos . . . 98
Sütő Erika . . . 100
Szentgyörgyi Szandra . . . 102
Takáts Márton . . . 104
Takó Sándor . . . 106
Török Máté . . . 108
Trungel Aranka . . . 110
Vajda László . . . 112
Varga Rita . . . 114
Vizeli Máté . . . 116
Zellei Boglárka Éva . . . 118
Zsidó Ferenc . . . 120

TISZTELT OLVASÓ!

„Minden mű születésének sorrendje van. Először egy kép, és vele az egész minden részletére kiterjedő »hangulat« jelenik meg. Csak ezután jön a szerkezet vázlata, mindegy, hogy zenéről vagy építészetről beszélünk” – vallotta Makovecz Imre, a Magyar Művészeti Akadémia alapító örökös elnöke, örökös tiszteleti elnöke.

Ahogyan egy alkotás fokozatosan formálódva az alkotó szellemiségéből születik meg, ölt testet, úgy a Magyar Művészeti Akadémia is alakítja és fejleszti a művészeti életpályamodell rendszerét, szem előtt tartva a köztestület mindenkori küldetését: a hazai művészeti élet egészének képviseletét.

A művészeti életpályamodell egyik legfontosabb állomása a 2018-ban elindított MMA Művészeti Ösztöndíjprogram, amely megszólítja a feltörekvő új generációkat. A hároméves ösztöndíjas időszak a fiatal és középgenerációs művészek, művészetelméleti írók részére megteremti a lehetőséget kutatási tervük megvalósítására, művészi tevékenységük fejlesztésére és kiteljesítésére. Ezt a fejlődést és kiteljesedést támogatja az MMA havi ösztöndíjjal és közösségépítéssel, hiszen a program által munkakapcsolatok és barátságok születnek, a különböző művészeti ágak képviselői inspirálják egymást, munkájukba bekapcsolódnak az akadémikusok is.

Bízom benne, hogy az ösztöndíjas közösség véleményformálóként és értékközvetítőként is részt vesz mind a hazai, mind a nemzetközi kulturális életben. A 2023-ban végzett ösztöndíjasok idei összművészeti programsorozata, az *Essentia Artis* összekapcsolja az ország szinte minden szegletét, átível a határokon, s felhívja a figyelmet hazánk élő és tovább épülő kultúrájára, rámutat a hagyomány és a művészi innováció összefüggéseire és arra, hogy az egyén csak közösségben válhat igazán teljessé.

E gondolatok jegyében ajánlom minden érdeklődő figyelmébe az *Essentia Artis* összművészeti eseménysorozatot!

TURI ATTILA
elnök
Magyar Művészeti Akadémia

Fotó: Bogár Mariann

TISZTELT ÉRDEKLŐDŐ!

Az *Essentia Artis* az MMA művészeti ösztöndíjasainak bemutatkozó kiállítása és összművészeti programsorozata. Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram keretében minden évben száz 18 és 50 év közötti művész és művészetelméleti szakember kap lehetőséget, hogy a hároméves ösztöndíjas időszakban alkotótevékenységét kibontakoztassa. A havi kétszázezer forintos ösztöndíj mellett a program célja a kapcsolatépítés, az ösztöndíjasok mentorálása és a különböző művészeti ágak közös gondolkodásának elősegítése is.

Az ösztöndíjas időszakukat 2023-ban sikeresen lezáró ösztöndíjasok 2024. március 1. és május 7. napja között látogatható kiállításán főleg képzőművészek, iparművészek, fotóművészek, filmesek, építészek és népművészek vesznek részt. Ehhez három tematikus nap kapcsolódik a Pesti Vigadó rendezvénytermeiben: március 23-án a népművészeté a főszerep, míg március 24-én filmesek és színházművészek, március 27-én pedig főleg zeneművészek, irodalmárok és művészetelméleti alkotók kapnak bemutatkozási lehetőséget.

A rendkívül sokszínű programokra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

dr. CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY PhD
igazgató
MMA Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet

Fotó: Sándor Emese

iSKI KOCSIS TIBOR
kurátor
Essentia Artis

Fotó: Thomas Bernadette

ŐRIZNI – HASZNÁLNI – TEREMTENI

A 2023-ban létrehozott és minden tavasszal megrendezésre tervezett *Essentia Artis* összművészeti kiállítás és programsorozat újra megnyitja kapuit a Pesti Vigadó, az MMA székháza termeiben. A komolyzenei koncertek, filmvetítések, workshopok és szakmai kerekasztal-beszélgetések mellett a Vigadó termeiben ugyanúgy helyet kapnak a gyermekfoglalkozások, mint a tárlatvezetések.

Az MMA művészeti ösztöndíjasainak alkotásaival idén második alkalommal találkozhatunk a hatodik emeleti termekben. A tárlat átfogó képet ad a 2023-ban végzett ösztöndíjasok munkájáról. Az alkotások egy térben, izgalmas, egymásra reflexív, analógiák mentén rendezett kiállítás formájában válnak láthatóvá. Az anyag- és eszközhasználat tekintetében is gazdag tárlaton találkozhatunk hagyományos olaj-vászon festménnyel és bronzplasztikával, de megismerhetünk környezettudatos, újrahasznosított papírcement alkotásokat is. A témaválasztásban urbánus kulturális környezetünk ikonikus képeinek mára reminiszcenciaként ható feldolgozása ugyanúgy jelen van, mint a természettudomány területéről vett áthallások. Az elmélyült, komoly kutatások eredményéről beszámoló ösztöndíjasok művei átfogó képet adnak kortárs kultúránk széles spektrumáról. A hagyomány folytonosságára építő, jelen idejű attitűd mentén megszületett reflexiók egyéni karakterjegyek és élethelyzetek által válnak személyessé. Az évszázados kanonizált forma és motívumkincsek a szobrászok, festők, építészek és formatervezők keze alatt XXI. századi anyagok, technológiák és szellemi programok bevonásával lesznek a látogatók számára is edukatív, de jól értelmezhető alkotásokká.

A két kurátor közös munkája nyomán rendezett kiállítás egy képzeletbeli utat nyit meg, ahol a különböző művészeti területek között létrejött mikro- és makronarratívák mentén végighaladva a látogató felfedezheti a Kárpát-medencei vizuális kultúra új horizontjait. A kiterjesztett szellemi igény jegyében az érdeklődők olvasósarokban ismerhetik meg az irodalmi és művészetelméleti tagozat ösztöndíjasainak műveit, ezáltal is teljesebb képet kapva a kortárs ötven év alatti magyar alkotók programjáról, szellemi és érzelmi hátteréről, inspirációinak forrásairól.

ÖSZTÖNDÍJAS MŰVÉSZEK

B. NAGY
ERVIN

animációs tervezőművész
Hódmezővásárhely, 1983

MIRŐL ÁLMODTAK OLIMPIKONJAINK GYEREKKÉNT?

Készül a magyar bajnokok ifjúkoráról szóló, *CSEREBOGARAK* című rajzfilmsorozat. Az első epizódok címszereplőiként láthatóak többek közt Egerszegi Krisztina úszó, Kárpáti Rudolf kardvívó, a sakknagymester Polgár lányok, az ökölvívó legenda Papp László, az öttusázó bajnok Balczó András, a vízilabdaedző Kemény Dénes és a világhírű hálóőr, Grosics Gyula első ifjúkori szárnypróbálgatásai.

Rajzfilmrendezőként magam is sportolok, de egészen addig nem gondoltam olimpikonokról animációs sorozatot készíteni, míg diplomázásom évében meg nem néztem egy Egerszegi Krisztináról szóló dokumentumfilmet. Janovics Zoltán producerrel közösen gondolkodva innen jött az ötlet, milyen lenne a színfalak mögé tekinteni, s nemcsak a média által sokszor mutatott nagy győzelmeket, hanem az odáig vezető rögös utat, a kezdeti próbálkozásokat is megmutatni. 2011-ben szereztem diplomát a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem animációs szakirányán, azóta szabadúszóként megfordultam a londoni Cartoon Network, a mainzi ZDF, a budapesti Pannónia, Cinemon, Crocobee, Umatik Entertainment és az Omega Kreatív stúdióknál, valamint a Kecskemétfilmnél és Richly Zsolt Luther Animációs Műhelyében. 2008 és 2009 között részt vettem az első Animation Sans Frontières nemzetközi workshopon. A Kovács Mártonnal és Nagy Marcival közösen fejlesztett *Patrick és Theo* című sorozattervünkkel pedig a 2010-es Cartoon Forum résztvevői voltunk.

A *CSEREBOGARAK – Animációs történetek magyar bajnokokról* című rajzfilmsorozaton 2014 óta dolgozom. A sorozat a magyar olimpikonok gyermek- és ifjúkorára helyezi a hangsúlyt. Az első öt rész – amelyek egyenként nyolc perc hosszúságúak – a Magyar Média Mecenatúra Program, illetve a Nemzeti Filmintézet támogatásával 2016 és 2022 között készült el, a soron következő 6. és 7. rész 2023-ban nyert az NFI animációs filmek gyártására kiírt pályázatán, s most további hat epizód van előkészületben az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram segítségével.

A nemzetközi és hazai filmfesztiválokon az eddigi epizódok nagyrészt közönség- és gyerekzsűri által odaítélt díjakat zsebeltek be. Az iskolás korú célközönség mellett remélhetőleg a sorozat felkeltheti azoknak a szülőknek, nagyszülőknek az érdeklődését is, akik emlékeznek még egykori nagy bajnokainkra, és szívesen mesélnek róluk gyermekeiknek, unokáiknak. Ugyanakkor a sportoló fiatalok kedvet kaphatnak ahhoz, hogy a rövid epizódokban felvillantott karrierindító életutak valódi szereplői és aranyérmei után kutassanak, böngésszenek és felfedezhessék maguknak példaértékű bajnokainkat.

Portréfotó: Sándor Emese

B. Nagy Ervin:
CSEREBOGARAK
Animációs történetek magyar bajnokokról, 2016–2024, első hét epizód, 7 × 8 perc

A Polgár lányok
film still, 3. epizód, 2019

Kárpáti Rudolf
film still, 2. epizód, 2018

BALOGH
VERA
DLA

historikus fuvolaművész
Budapest, 1972

VEREBI VÉGH IGNÁC FUVOLÁS REPERTOÁRJA

Zenei örökségünk becses szeletét őrzi a székesfehérvári Szent István Király Múzeum Könyvtára. A muzeális kottatári anyag egy részét képezi a Végh-gyűjtemény, mint annak zenei magja, egyben a legkorábbi része, mely Magyarországon egyedülálló módon őrizte meg a XVIII-XIX. század fordulóján egy Fejér megyei nemesi rezidencia zenei életének fuvolairodalmát. A kottagyűjtemény megalapozója a „jeles flautista" Verebi Végh (II.) Ignác (1763–1820), a vármegye főjegyzője, országgyűlési követ. Az általa építtetett verebi kastélyban a XIX. század elején 18-20 fős társulat működött, de vendégzenészek is gyakran megfordultak itt. Az 1790–1820 közötti évtizedekben a család alkalmazásában álló, illetve velük alkalmilag kapcsolatba kerülő művészek is dedikáltak műveket Végh Ignácnak, melyek többségében szóló szerepet kap a fuvola. Verebi Végh Ignác öröksége igazán megérdemli az újra felfedezést.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramja keretében a Végh-gyűjtemény mintegy 185 kötetnyi, fuvolára írt darabjainak katalogizálásán és digitalizálásán túl ezek megismertetése valósult meg koncerteken, előadásokon, tanulmányokon, kottakiadáson és lemezfelvételen keresztül. A munkát férjemmel, Feltein Attilával közösen végeztük. A nemzeti kincsnek tekinthető kottaállomány mostantól elektronikusan is hozzáférhető a Szent István Király Múzeum Könyvtárának honlapján.

Portréfotó: Raffay Zsófia

TRAVERATA együttes
Balogh Vera – fuvola; Feltein Attila – hegedű;
Móré László – brácsa; Maróth Bálint – cselló

Fotó: Raffay Zsófia

BÁRDOSI
ILDIKÓ

a népművészet ifjú mestere,
népdalénekes, népiének-tanár, etnográfus
Dicsőszentmárton, 1970

SORSSZÜLTE IGAZGYÖNGYÖK

Az otthon melegére leginkább akkor vágyik az ember, amikor eltávolodik tőle. Nekem ezt jelentik gyönyörű népdalaink. Ha énekelhetem, akkor a teljesség öröme áraszt el, amit az anyaméh, az otthon, a haza képes megadni.

Vallom, hogy énekelni mindenki tud, akinek van beszédhangja. Aki nem mer énekelni, megfosztja magát attól az elemi kifejezésmódtól, ami semmi mással nem pótolható. Anyanyelvünkhöz hasonlóan játszi könnyedséggel lehet zenei anyanyelvünket is elsajátítani, ha van kitől tanulnia gyermekeinknek.

Régi dalaink előadásmódjával eleinte hangfelvételekről ismerkedtem. Ahhoz, hogy hiteles élménnyé válhasson, szükségem volt a személyes találkozásra is. Legemlékezetesebb gyűjtőélményem egy ballada volt, amelyhez különös érzelem köt, s végigkíséri életemet.

Az 1990-es évek elejétől jártam szülőföldem, a Maros–Küküllők vidékét, hogy minél több énekes a repertoárját megörökítsem.

Az alföldi népzene díszített előadásmódú énekes dallamkincsét a Nyíradonyi Pávakör vezetőjeként több évig tanulmányozhattam a szomszédos Aradványpusztai Asszonykórus repertoárjával együtt. A Debrecen környéki települések kiváló dalosait a népzenei versenyek, pávaköri minősítők zsűritagjaként ismertem meg. Dalaikkal, élettörténeteikkel, barátságukkal az általam szervezett alföldi népzenei táborokban gyarapodtam.

Ezt a munkát folytatva, a Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjasaként, gyűjtéseimből létrehoztam egy népzenei adatbázist *Hangzó népdaltár* címmel. A közel hatszáz dallam fele-fele arányban oszlik meg a Maros–Küküllők vidékének tizenegy vízmelléki és a Felső-Tisza-vidék három nyírségi településének énekelt dallamai között.

Megélt élményeimen keresztül – *Emlékek, benyomások, adalékok a dalokról, a dalosokról és környezetükről* címmel – azoknak a vízmelléki településeknek az énekeseit „szólaltatom” meg, akiknek a dalai a hangzó adatbázisban szerepelnek.

A magyar népi éneklés, avagy a természetes hang művészete – Előadói stílusok a népdaléneklésben című munkámban a szakirodalom tükrében próbálom láttatni a népiének-tanítás alatt szerzett tapasztalatomat, szemléletmódomat.

Bárdosi Ildikó prímás férjével, Molnár Miklóssal koncert közben
KultUdvar – Jász Hagyományőrző Közösségi Tér, Jászberény, 2023. január 27.

Fotó: Kocsán László

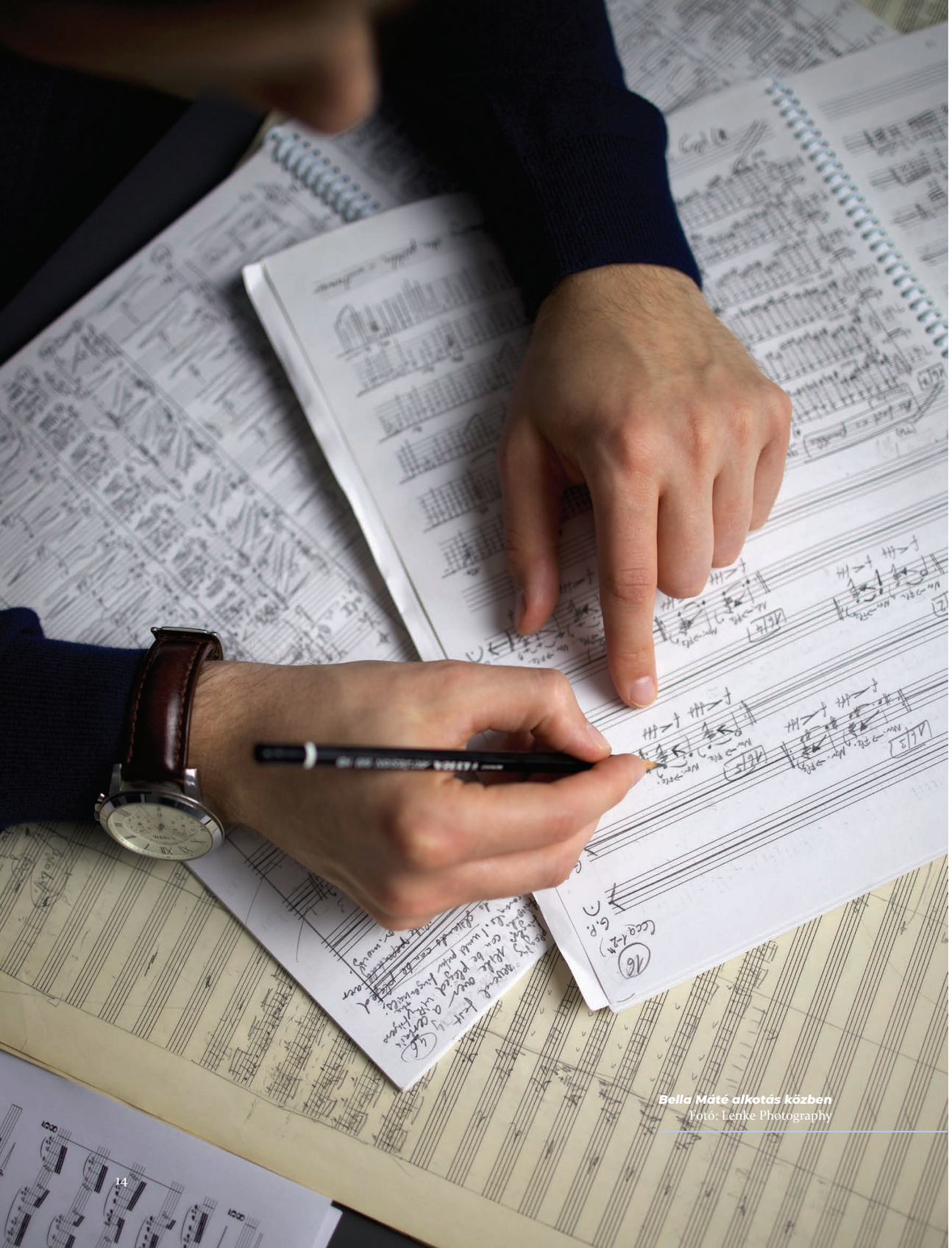

Bella Máté alkotás közben
Fotó: Lenke Photography

BELLA
MÁTÉ

Erkel Ferenc-díjas zeneszerző
Budapest, 1985

ÚJ DIMENZIÓK

Bella Máté kortárs kompozícióit jelentős nemzetközi együttesek mutatják be, könnyűzenei művei a hazai rádióadókon hallhatóak, zenés színpadi darabjai az ország színházaiban szólalnak meg. Látszólag szerteágazó tevékenysége abból a felismerésből táplálkozik, hogy miként lehet másodpercek leforgása alatt a mai közönség figyelmét megragadni. Missziójának tekinti az Y és Z generáció integrálását a komolyzenei életbe. Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem adjunktusa, tagja az Artisjus Komolyzenei Szerzői Véleményező Bizottságának, valamint a Magyar Zeneszerzők Egyesületének és a Magyar Filmakadémia Egyesület zeneszerző szekciójának. Az Erkel Ferenc-díj mellett jelentős elismerése munkásságának a Bartók Béla–Pásztory Ditta-díj.

„A hároméves ösztöndíjas időszak alatt komponáltam meg *Passió* című, magyar nyelvű opera-oratóriumomat. A darab librettóját Almási-Tóth András írta, amelynek alapja a négy evangélium volt. A librettóban nem a szenvedéstörténet kap nagyobb hangsúlyt, hanem az, ahogyan Jézus vállalja és beteljesíti a sorsát. A közel kétórás mű hét jelenetből, három intermezzóból és a barokk operákban alkalmazott ritornellekből áll. A barokk utalások nem véletlenek, mivel a mű stílusa posztminimalista és neobarokk hangvételű zenei megoldásokkal operál. A modernitás és a klasszikus zenei hagyomány egyszerre jelenik meg a *Passió* hangzásvilágában, ezáltal a darab valódi hídként létezik a modern és a klasszikus zene világa között. Az archaizálásra való törekvés a szólisták karaktereiben és a kórus zenei anyagaiban is tetten érhető, miközben a mű követi a XXI. századi vokális zene dallamszerkesztési ideáit. A hangszerelésnél törekedtem az előadhatóságra, ezért a darab apparátusa hegedű- és csellószólistára, vonószenekarra, hárfára és zongorára íródott. A kompozíció az ösztöndíjas időszak alatt kutatott barokk operák és oratóriumok, valamint a XX. és XXI. századi opera-oratóriumok elemzésének összegzéseként is felfogható, amely a régizene hagyományaira épül, de a modern kor zenei és hangszínbeli megoldásait is felhasználja. Mindezt azzal a céllal, hogy a keresztény hagyományt és a magyar nyelvet őrizze a jövő generációinak.” *(Bella Máté)*

Portréfotó: VivienNaomi Photography

BOKÁNYI
NÓRA

textilművész
Budapest, 1992

CIRKULARITÁS

A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjasaként óriási lehetőség volt számomra, hogy az egyetemen végzett textilkísérleteimet, formai terveimet folytathattam, gyarapíthattam. Misszióm megfogalmazásához hozzájárult az a megdöbbentő adat, hogy világszerte az összes textilhulladék kevesebb mint egy százalékát hasznosítjuk újra. A designalapú kutatással, gondolkodással válaszokat keresek a textiltárgyalkotás során kialakult környezetszennyező hatások enyhítésére. Alkotói munkám során visszaépítem régmúlt gondolkodásmódunk pilléreit, és vizuális felhívást fogalmazok meg túlzott fogyasztói szokásainkra.

Textilművészetemet az újrahasznosított textilkísérleti folyamatok és az upcycling jellemzi, így tehát számos projektem a végtelen cirkularitásra épül. Összművészeti alkotásomban fontos szempontnak tekintem a körforgást, a felhalmozott elhasznált textilek visszaépítését és az ökológiai lábnyom csökkentését. Legtöbbször használaton kívüli anyagokat alkalmazok, kiemelem őket passzivitásukból, és aktivizálom azokat egy új textilfelületen. Meglévő készletekből, szabászat által leesett darabokból is építkezem. Tervezőként feljavított megközelítést alkalmazok, megváltoztatom a ruhadarabokat, és új használatba helyezem őket. A hétköznapok egyszerűsége, praktikuma alapvető kiindulópontja az újraértelmező alkotói folyamataimnak: visszaforgatni, végletekig „széthasználni” mindent, amit csak lehet. Így az elhasznált, jelentéktelennek vélt dolgainkat újra átjárhatja az élet és a lélek. Az alkotásom az ember és a természet harmóniájának, valamint a tárgyalkotó művészet hagyományának tiszteletét helyezi előtérbe.

Portréfotó: Krulik Marcell

Bokányi Nóra:
Rétegek I. / Layers I
2021
kézzel készült varrott felület, vegyes technika, 100 × 100 cm

Fotó: Krulik Marcell

BOROS
MIKLÓS JÁNOS
DLA

szobrász
Tuzsér, 1980

MĀYĀ FÁTYLA

A májá egy válasz. Jelentése többek közt az, hogy: nem az. A világhoz kapcsolódó valódi és hamis képek/képzetek meghatározásához sokak által ismertnek vélt kifejezése. Sokszor illúziónak is mondják.

Fogalmi kapcsolatként felmerült bennem – a képzőművészet területén is gyakran használt kifejezés – az absztrakció. Absztrakt, mint a valóságtól elvonatkoztatott, lényegített, nem látszat szerinti és ezeken kívül még sokféleképpen körülírható fogalom, amit megérteni lehet, hogy nehezebb, mint átélni a hozzá kapcsolódó élményeket. Ha az absztrakció a látható világ illúzióján túlmutat, akkor talán a valóság az, amit a láthatón túl az absztrakt gondolkodás segítségével találhatunk. És ebből – a szobrászat eszközével – valami konkrétumnak kell születnie.

Meglátásom szerint a szobrászi munka, a szobrászi látás és ezzel együtt a művek befogadása eszköze lehet a tapasztalati világ jelenségein túli, az érzékszervekkel fel nem fogható valóság megélésének, megismerésének. Ez a „gondolkodásmód” *intuitív szemléletmód*ként is meghatározható. Szobraimban kísérletet teszek olyan jelenségek, élmények létrehívására, melyek kizárólag a látás, a meglátás, a „belülről szemlélés” által átélhetők, felfoghatók. Munkám során nagy hangsúlyt fektetek a vizuális kifejezésmód anyagait, technikáit meghatározó összetevők helyes felismerésére, és az ebből következő adekvát fizikai megvalósításra. Így tudom meglátni, és talán láttatni az illúzió valóságát a valóság illúziójával szemben. Absztrakt folyamat? Nem az. Konkrét folyamat? Nem az. Inkább csak életszerű.

Ezt belátni mégis minden egyes szobrom készítésekor komplikált problémának tűnik addig, míg rá nem jövök, hogy nem probléma, hanem feladat, és nem komplikált, hanem összetett. És akkor sikerül.

Boros Miklós János:
Merőleges Valóságok
2023
acél, víz, fény, kb. 3 × 5 × 8 m

Fotó: Nyíri Julianna, MKE

BÖGÖS
ANDRÁS

építész, műemlékvédelmi szakmérnök
Balassagyarmat, 1985

EGY EMBER, AKI KÉTSZER HALT MEG

A művészetekkel korán kapcsolatba kerültem rajztanár-népművelő szüleimnek köszönhetően. Pécsett végeztem építészként 2010-ben, majd kézműves szemléletemnek köszönhető indíttatásból kályha- és kemenceépítő szakképesítést szereztem, melyet tervezői munkám mellett aktívan művelek. A grafika és a festészet, a vegyes technikájú alkotás fontos részét képezi a mindennapjaimnak, és hatással van tervezői látásmódomra. A P8 Műhely nevű pécsi-keszthelyi építésztársaság tagjaként dolgozom és kísérletezem. A régebbi korok építészetének vizsgálata mindig is érdeklődési körömbe tartozott, ezért jelentkeztem a Műegyetem műemlékvédelmi szakmérnöki posztgraduális képzésére.

Ify Lajos atya, az egykori Szent György-hegyi remete jobbára saját kezűleg, tervek nélkül építette az igen funkcionális, ugyanakkor sajátos esztétikájú épületeit. Pusztulásuk évekkel ezelőtt elkezdődött, és ha teljesen eltűnnek, semmilyen nyoma nem marad ennek a kis hegyi oázisnak. A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjprogramjának keretén belül a kápolna, a többi épület és az Ify-birtok felmérésével és építészeti dokumentálásával foglalkoztam. A jellegzetes és több esetben míves részletek tervlapokon és 3D modellek formájában is dokumentálva lettek. Az épületek és a helyszín romosan is sajátos hangulatúak, emiatt több szabadkézi rajz, grafika és festmény is készült a felmérés közben. Az ösztöndíjas munka részeként sikerült pop-up kiállítást, épületlátogatásokat, megemlékezést, sőt szemétszedést is szervezni. Pontfelhő alapú felmérés révén az egész telek rögzítésre került az épületek helyzetével együtt, így elkészíthető volt a szintvonalas helyszínrajz is. A felmérések alapján a birtok épületeit fénykorukban ábrázoló rekonstrukciós terv és makett is készülhetett. Így – ha csak rajzban is – megőrzésre kerül a remetelak, amely kulturális örökségünk részét képezi. A szintén ösztöndíjas Kovács Emőke által készített történeti háttér-kutatással és szemtanúi beszámolókkal kiegészítve a felmérési anyag egy része kiadásra került az *Egy ember, aki kétszer halt meg – Az elfeledett Ify Lajos plébános portréja* című tanulmánykötetben (Erdélyi Szalon Kiadó, 2022). Az ösztöndíj keretein belül a még menthető, és szintén Ify Lajos keze munkáját dicsérő kisépítmény, az Ify-kereszt felújítása is megtörténhetett. Csakúgy, mint a romok közül megmentett ajtóé, amely konzerválva, információs táblával és emlékpaddal kiegészítve visszakerülhetett a területre.

Bögös András:
Az *Emmaus* délkeleti homlokzata – részlet a felmérési tervből
F-EM-5 sz. tervlap, 2021

CZIGÁNY
ÁKOS

Balogh Rudolf-díjas fotóművész
Budapest, 1972

SZEMHATÁR

Luis Barragán a Pritzker-díj átvételekor ezt mondta: „Riasztó, hogy az építészetnek szentelt közlemények száműzték lapjaikról a Szépség, Ihlet, Varázslat, Bűvölet, Igézet szavakat, s ugyanígy olyan fogalmakat, mint Derű, Hallgatás, Meghittség és Ámulat.” A kortárs művészetben ugyanezt hiányolom és keresem mind alkotóként, mind befogadóként.

A szellemi élet, a szemlélődés, az olvasás és a gyűjtés egy formájaként folytatom vagy szüneteltetem az alkotói tevékenységet. Munkáimban konceptuális, konstruktív és dokumentatív megközelítések ötvöződnek. A látás történetisége mint a személyes és kulturális világkép távlata érdekel: a képiség feltételei, a fénykép archeológiája, az ábrázolás peremvidékei. A fotografikus médium sajátosságai éppúgy meghatározzák eljárásaimat, mint az építészet, a festészet, a tárgykultúra és a zene forrásai. Eleinte a Nessim Galéria, majd 2014 óta a Várfok Galéria művészköréhez tartozom. 2010-ben Lucien Hervé és Rodolf Hervé-díjban, 2020-ban Balogh Rudolf-díjban részesültem.

Párhuzamos és összefüggő fotóciklusokban mintegy két évtizede foglalkozom a lakozás dimenzióival, a tér szerkezetével, az ember földi jelenlétének architektúrájával. Ide tartoznak a *Szemhatár* átfogó címmel készített újabb tájképeim. Ezek szemléleti és gondolati keretét a horizontvonal, központi tárgyait a civilizáció működését szolgálni látszó létesítmények alkotják. A land art hatású objektumok uralta panorámák a humán nézőpontból belátható és belakható tér távlatait, a vizuális mező és az emberi fennmaradás határhelyzeteit pásztázzák. Dokumentáció és konstrukció feszültségében egy antropocén földrajz tünékeny képletei rajzolódnak ki.

Portréfotó: Néma Júlia

Czigány Ákos:
Szemhatár

Vas [2550-57]
2022
fekete-fehér fotográfia, 147 × 69 cm

Mo [5729-36]
2023
fekete-fehér fotográfia, 118 × 61 cm

CSEKE
ÁKOS
PhD

a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével kitüntetett filozófus
Paks, 1976

A MŰVÉSZET HATALMA – MICHEL FOUCAULT MŰVÉSZETELMÉLETE ÉS ESZTÉTIKÁJA

Az MMA ösztöndíjasaként Cseke Ákos egy alapkutatás elvégzésére vállalkozott, melynek témája Michel Foucault esztétikája. A kutatás egy sajátos szempont, a művészet kérdése/problémája felől olvassa újra Foucault bölcseletét *A bolondság történetétől Az igazság bátorságá*ig, részletesen értelmezve és bemutatva a foucault-i esztétika három alapvető aspektusát: a festészet-, az irodalom- és a létezésesztétikát. A festészet tekintetében Cseke Ákos a jól ismert, híressé vált szövegek – mint például *A szavak és a dolgok* elején olvasható Velázquez-elemzés vagy a nagy Magritte-esszé *(Ez nem pipa)* – mellett megvizsgálja többek között Foucault sokáig kiadatlan, Manet-val és Picassóval foglalkozó szövegeit is. Az irodalomesztétikai vizsgálódás mindenekelőtt Foucault legismertebb irodalomelméleti szövegét, a *Mi a szerző?* című előadást mutatja be, a magyarra is lefordított, Bataille-nak, Klossowskinak vagy Blanchot-nak szentelt esszékkel együtt, de részletesen feltárja nemcsak a jóval Foucault halála után kiadott, irodalommal kapcsolatos kéziratokat, előadásjegyzeteket, hanem a francia filozófus számos, magyarul nem olvasható, Flaubert-nek vagy Raymond Rousselnek szentelt szövegét is, bőven támaszkodva – csakúgy, mint a festészet kapcsán – a Foucault esztétikai és filozófiai írásaira vonatkozó angol, francia vagy olasz másodlagos szakirodalomra is.
A kutatás utolsóként, de nem utolsósorban a nyolcvanas évek irodalomesztétikájára fókuszál, az „írás" fogalmának arra az átváltozására, amely jellegzetesnek mondható a „kései" Foucault szövegeiben, és amely az írásra már nem pusztán „irodalomként" tekint. A nyolcvanas években az „írás" (mint „önmagam megírása") Foucault számára a létezésesztétika egyik alapfogalmává válik, amelyben maga az élet és az életmód az a műalkotás, amelyet a „művésznek", az „írónak", vagyis a mindenkori szubjektumnak meg kell alkotnia.
Ezzel zárul Foucault esztétikája: az élet-művészet korokon átívelő fogalmának és valóságának problematizálásával, amelynek a francia filozófus nyomán Cseke bemutatja történeti aspektusát és elméleti jelentőségét is.

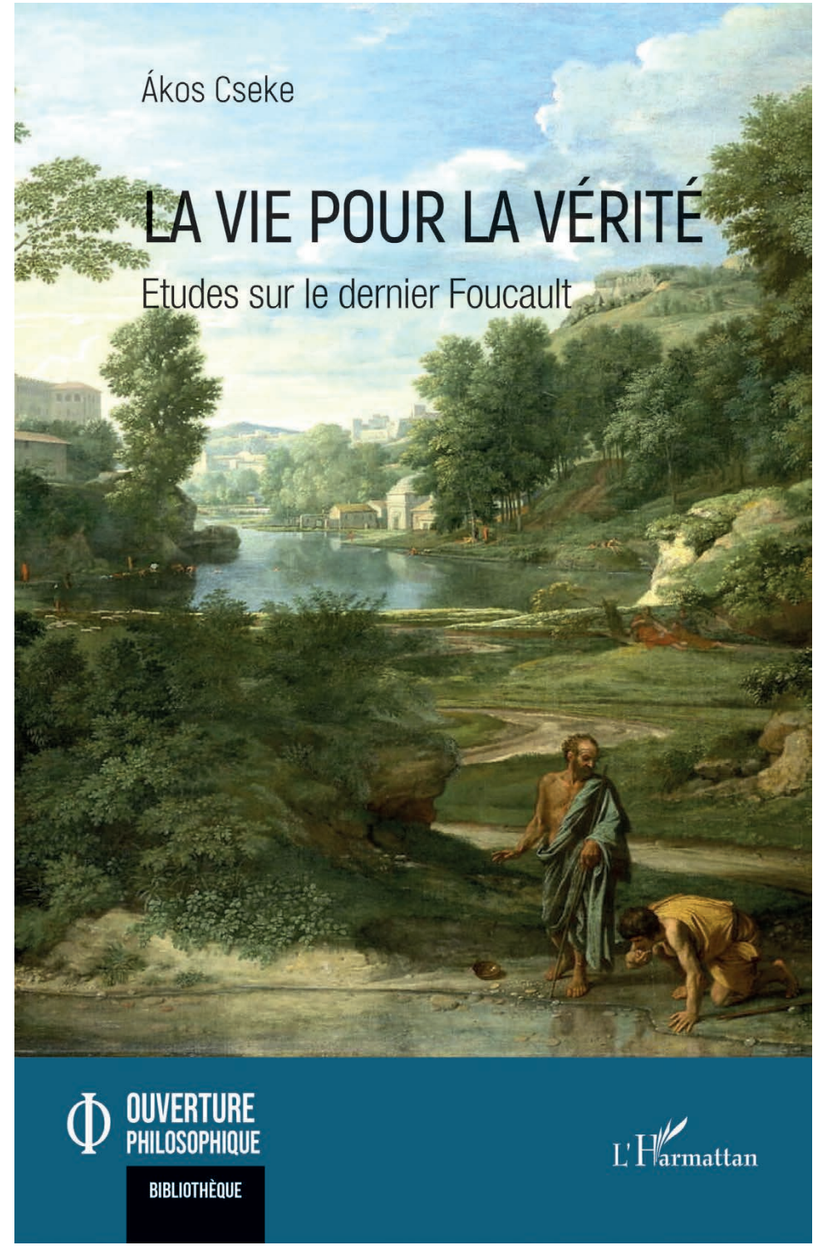

Cseke Ákos:
La vie pour la vérité. Etudes sur le dernier Foucault
L'Harmattan, Párizs, 2023

CSUJA
LÁSZLÓ

Sára Sándor-díjas rendező, forgatókönyvíró
Debrecen, 1984

A FILMHÍRADÓK ÉRZÉKISÉGE

Csuja László a Magyar Filmhíradókat kutatta, a több száz órás anyag feldolgozásának segítségével experimentális filmeket állított össze archív anyagok hangsávjának megújításával és a képek újravágásával. A rövidfilmek többféle témát érintenek, például a II. magyar hadsereg szovjet hadjáratának megmaradt archív anyagait, vagy éppen fodrászversenyekről szóló beszámolókat és vasöntő munkásokról szóló propagandafelvételeket. Az anyagok jelenleg az utómunka fázisában tartanak. Az *Essentia Artis* kiállításon az 1934–55 közötti film-híradókban közvetített fodrászversenyekből készült rövidfilm látható. A film egyszerre ünnepli a hajköltemények és a fodrászmesterség érzékiségét, egyúttal le is leplezi azt, ahogy a divatipar tárgyiasítja a nőket. A hipnotikusan forgó, áradó arcok szembesítik a nézőt mélyebb vágyaival: a divat bornírt, érzéki csillogásának megfigyelése helyett a filmen szereplő nők és a nézői tekintet találkozásának drámai összjátéka válik fontossá.

Csuja László *Kilenc hónap háború* (2018) című dokumentumfilmje az ukrán–orosz katonai konfliktusról szól. A filmet a Szarajevói Nemzetközi Filmfesztiválon mutatták be, ahol elnyerte a zsűri különdíját. Első nagyjátékfilmjét, a *Virágvölgyet* (2018), a Karlovy Vary-i Nemzetközi Filmfesztiválon mutatták be, ahol elnyerte a zsűri díját. A második, *Szelíd* című játékfilmjét 2022-ben, Nemes Annával közösen írta és rendezte, magyar–német koprodukcióban készült. A filmet a Sundance World Cinema verseny-programjában mutatták be, majd világszerte több díjat is nyert.

Csuja László:
Allegro
2023
experimentális dokumentumfilm, 4 perc
Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum

Portréfotó: Bálint Dániel

DÁVID
ÁDÁM ZOLTÁN

író, szerkesztő
Budapest, 1985

MESÉK ÉS VERSEK SEHÁNYÉVESEKNEK

Közel húsz éve Lázár Ervint tekintem mesteremnek, és olyan szerencsésnek mondhatom magam, hogy tíz éven át én gondozhattam a Móra Könyvkiadónál megjelenő új életműsorozatát. Az ő munkássága azt példázza, hogy a minőségi irodalom nem (vagy alig) ismer korosztályi besorolásokat. Magam is hasonlóan viszonyulok az íráshoz. Az eddig megjelent szövegeim többségénél ugyan a gyerekek és a kamaszok számítanak elsődleges célcsoportnak, de úgy a gyerekverseimnél, mint a meséimnél, regényeimnél vagy családi színdarabjaimnál arra törekszem, hogy a felnőtt olvasókat is meg tudjam szólítani.

Hároméves alkotói ösztöndíjam során arra vállalkoztam, hogy – mesterem, Lázár Ervin alapelvét, a sehányéveseknek alkotást követve – három csírájában már létező kéziratot számos új szöveggel gazdagítsak, és évente egy izgalmas, publikálásra alkalmas kötetet véglegesre csiszoljak az így születő anyagból. Fantasztikus élmény és írói tapasztalat volt végigjárni ezt a kreatív utazást, és sok mesét, illetve verset már az ösztöndíjprogram ideje alatt is publikáltam.

Piroskarantén munkacímű meseválogatásom *A Hétfejű Tündér* című kultikus kötethez hasonlóan különböző alműfajokhoz (állat-, tündér- és abszurd mesék, a klasszikus népmesék, illetve a városi környezetben játszódó műmesék stílusában íródott szövegek) tartozó hosszabb és rövidebb írások gyűjteménye lett, és az utóbbi években megjelent közülük többek között az *Arti begurul* című robotos mese a Pagony Kiadónál, egy izgalmas papírszínház-történet a Csimota Kiadónál *Huzatsárkány a várban* címmel, illetve két mese a *Tengerecki – Kalandok Magyarországon* című antológiában.

Gyerekeknek és felnőtteknek szóló verseim közül is több tucat napvilágot látott már különböző folyóiratokban, a *Bébikönnyű* mondókáiból pedig egy másik MMA-ösztöndíjas művésszel, Kárász Eszter énekessel is inspiráló kollaborációba kezdtem, hiszen több szenzációs megzenésítést is készített a műveimből, amelyeket több ízben előadtunk babáknak és szüleiknek.

Dávid Ádám Zoltán meséi az ösztöndíjas időszakból:
Huzatsárkány a várban – papírszínház-mese, Csimota Könyvkiadó, 2022
Arti begurul – meseregény, Pagony Kiadó, 2022
Tengerecki – Kalandok Magyarországon – kortárs mesék és mondák antológiája, Cerkabella Könyvkiadó, 2021

EGYED
BRIGITTA

színész, bohóc
Veszprém, 1981

AHOL AZ ÁLMOK VALÓRA VÁLNAK

Életem meghatározó része a bohóc-, illetve clownfigurák megformálása. Ez ugyan szakmailag egy műfaji csoport, de nekem két jól elhatárolható lelkiállapotot jelent. Bohócok nem csupán a cirkuszművészetben vannak jelen, hanem a képző-, színház- és film-művészetben is. Végtelenül őszinték, hiszen gyermeki lényük mögött az igazság bemutatásával görbe tükröt tartanak elénk.

Számomra a clown rendkívül összetett figura. Nem csupán gegekből, passzázsokból áll a jelenléte. Véleményt formál az emberekről, a világról és persze saját magáról is. Szarkazmusával, nyitott szívével belelát a lelkünkbe. Amikor megnevetteti a „nagyérdeműt", lehet, hogy éppen akkor van a legnehezebb állapotban. *„Tanulj meg, fiacskám, komédiázni."*

Hároméves szakmai munkatervem a színház és a cirkusz ötvözetével létrehozott előadás-sorozat volt.

Fontosnak tartom, hogy azoknak az embertársaimnak, akiknek mind anyagi, mind fizikális tekintetben csupán a televízió képernyőjén keresztül adatik meg ez a művészeti élmény, azoknak élővé, megfoghatóvá, testközelivé tegyem mindezt. Gondolok itt mozgásukban korlátozottakra, gyermekotthonok lakóira, hátrányos helyzetűekre és a nyugdíjasházakban élőkre is. A projekt megvalósításához művészkollégákat is felkértem magam mellé, így ők is megcsillanthatták szakmai tudásukat.

Az ösztöndíj lehetőséget adott arra, hogy a szociális otthonokban élők mindennapjaiba vidám színfoltot varázsoljak clownfigurámmal és a szakma iránt érdeklődő fiataloknak lehetőséget biztosítottam tehetségük megnyilvánításához, céljaik eléréséhez.

Véleményem szerint a művészet – és kiemelkedően a bohóc- és a clownfigurák megjelenítése – kifejezetten jó eszköz a lelki fejlődés támogatására: általa egyéni álmok válhatnak valóra.

Portréfotó: Vass Nóra

Egyed Brigitta mint clown Süle Zsolt dalszerzői estjén ***A bolondnak van története*** című jótékonysági koncert, Nádasdladány, Nádasdy-kastély, 2023. február 19.

Fotó: Bolla Bernadett

ERDEI T.
LILLA

etnográfus, csipkeszakértő
Debrecen, 1979

A CSIPKE SZEREPÉNEK VÁLTOZÁSA A MAGYAR NÉPI TEXTILMŰVÉSZETBEN A XIX. SZÁZAD KÖZEPÉTŐL A KIVETKŐZÉSIG

A csipkékről a néprajzi és iparművészeti szakirodalomban igen kevés szó esik, az átlagembernek is általában csak a horgolt terítők, a halasi csipke és a ma divatos gépi csipkék jutnak róla az eszébe. A csipke ennél lényegesen változatosabb, érdekesebb mind technika, mind történet, mind felhasználás tekintetében. Kutatómunkám célja az eddig nagyrészt feldolgozatlan magyarországi népi csipkekészítés és -használat feltárása és átfogó publikálása, különös tekintettel a XIX. század közepétől kezdődő időszakra.

A tanulmányom négy nagyobb egységből áll. Az első részben a csipke fogalmát, értelmezéseit járom körül, mert technikailag és megjelenésében is igen változatos textilfajtáról van szó. Éppen a különbözőségük az, ami miatt nehéz összefoglalóan meghatározni.

A második részben a XIX. század második felében az ipari forradalom, azon belül is a gépesítés, a vasút, illetve az oktatás által kiváltott változások hosszútávú hatását vizsgálom a csipkekészítésre. Ez a közel 100 éves, a népviseletek elhagyásáig tartó időszak egy nagyon mozgalmas periódus a csipkék szempontjából is: ekkor alakul át a gépi csipkék előretörésének hatására a hagyományos csipkekészítés. Újabb csipkefajták jelennek meg, melyeket a köz a saját igényeihez és lehetőségeihez alakít területenként eltérően.

A harmadik részben ezeket a legjellegzetesebb csipkefajtákat vizsgálom külön-külön (vert, varrott, fonott, rojt-, rece-, horgolt, kötött, gépi csipke) a népviseletek és a népi lakáskultúra szempontjából. Elemzem az általánosan érvényes tendenciákat, és keresem a kiemelkedő helyi jellegzetességeket.

A negyedik részben az egyedi megoldások közül két érdekesebb, egymástól eltérő területet és csipketípust vetettem részletesebb vizsgálat alá: a rábaközi női viseletben lévő csipkéket és a matyó horgolást. Esetükben azt mutattam be, hogy ezek a sajátos díszítési módok hogyan, miért alakulhattak ki, miként jellemeztek egy-egy népcsoportot, tájegységet.

Vert tüllcsipkék a kapuvári és csornai menyecskekendőkről (mintadarab)
2023
pamut, 25 × 7 cm; 17 × 7 cm; 12 × 7,5 cm

Fotó: Erdei T. Lilla

EREDICS
BENJAMIN

Junior Prima díjas zenész, zeneszerző
Budapest, 1987

ZENESZERZÉS A HAGYOMÁNY ÉS KORSZERŰSÉG JEGYÉBEN

Eredics Benjamin diplomáját a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékén szerezte. A Söndörgő együttes tagjaként brácstamburán és trombitán játszik, illetve énekel. Számos országban vendégszerepelt a Szentendrén alapított együttes tagjaként, fellépett már többek között a Zeneakadémián, a Müpában, a Queen Elizabeth Hallban, a Lyoni Operában és a Philharmonie Luxembourg színpadán is. A Magyar Nemzeti Táncegyüttes számos produkciójához szerzett zenét. 2020-ban a *Végvárak, vitézek* című művével megnyerte a Müpa zeneműpályázatát a „kísérőzene táncelőadáshoz" kategóriában. 2015 óta tanít a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékén brácstamburát és kamarazenét.

Az ösztöndíjas program alatt szakmai célkitűzése volt a Vujicsics együttes tagjainak közreműködésével a tambura hangszercsalád különböző fajtáinak stúdiókörülmények között történő hangmintázása, felvétele, illetve a népművészethez szorosan kötődő alkalmazott zeneszerzői tevékenység folytatása. Ösztöndíjas időszaka alatt zeneszerzőként a Magyar Nemzeti Táncegyüttes számára írt első munkája a 2020-ban a Müpában bemutatott *Hűtlen feleség* című táncballada volt a Honvéd Férfikar közreműködésével, amely azóta is sikerrel szerepel a Müpa programjai között. A Fesztivál Akadémia Budapest felkérésére komponált kamarazenekari művet *Lépések* címmel, amelyet a FAB művészei és mesterkurzusának diákjai a kortárs művészetek napján mutattak be a Budapest Music Centerben 2023-ban. Ugyanebben az évben a Bartók Tavasz Nemzetközi Művészeti Hetek keretében mutatták be *Végvárak, vitézek* című zeneművét Ménesi Gergely vezényletével a Zeneakadémia Szimfonikus Zenekarának zenészeivel és a Népzene Tanszék egykori és jelenlegi hallgatóinak közreműködésével a Zeneakadémia Nagytermében. Rendhagyó és különleges, első igazi nagy együttműködése volt ez a koncert a nagy múltú klasszikus zenei és a tizenöt éves népzenei képzés hallgatóinak. A nagysikerű premier után 2023 októberében a Müpában mutatták be a táncjáték teljes értékűen színpadra alkalmazott, koreografált változatát Zs. Vincze Zsuzsa és Zsuráfszky Zoltán rendezésében. A Müpában jelenleg is megtekinthető előadáshoz felhasználásra került a Zeneakadémia stúdiójának vezető hangmérnökével, Lakatos Gergellyel közösen készített „hibrid" hangfelvétel, amely a bemutató élő koncertfelvétele mellett az ösztöndíjas program részeként létrehozott hangmintákat is tartalmazza a Vujicsics együttes virtuális közreműködésével.

Ménesi Gergely, Eredics Benjamin és Hegedűs D. Géza a ***Végvárak, vitézek*** című koncert premierjén Zeneakadémia Nagyterme, Bartók Tavasz Nemzetközi Művészeti Hetek, 2023. április 4.

Fotó: Posztós János – Müpa

Eredics Benjamin:
Lépések – próba a Zeneakadémián a FAB művészeivel és mesterkurzusának diákjaival.
Bemutató: Budapest Music Center, 2023. július 17.

Fotó: Felvégi Andrea

FLACH
ANTAL

csembalóművész
Miskolc, 1980

ZENETÖRTÉNETI EMLÉKEINK NYOMÁBAN

Zeneszerető, a város kulturális életében aktív szerepet betöltő családba születettem az akkor még acélvárosként emlegetett Miskolcon. Eleinte magam is a műszaki pálya iránt vonzódtam, majd a Bláthy Ottó Villamosipari Szakközépiskola és az Egressy Béni Zeneiskola padjai között ingázva egyre inkább a nagybőgő, a zenekari szólamok, a vezénylés, valamint mások és magam teleírta partitúraoldalak világa kezdte irányítani életem hivatástudatra ébredő éveit. Később – immár a Zeneakadémián – a csembalózenék csipkefinom világa mellett azt is megtanultam, hogy az idők során feledésre ítélt, de e retrójelenben feltámadásra jogosult daraboknak lehet jövője is. Így szülővárosomba visszatérve – ahol már rég megszűnt a vasgyártás és azóta „a kultúra várost épít" – különféle korosztályoknak szánt ismeretterjesztő előadásokon és koncertsorozatokon keresztül mutattam be e patinás repertoár ékköveit. A Miskolci Kamarazenei Nyár, a Zenei Szemere-szalon és az Akadémiai Magyar Zenei Esték programjaiba beillesztett zenei relikviákból végül nem csak egy csodás zenetörténeti korszak tárult fel, de a műsorok összeállítása során több olyan alkotást is sikerült felfedeznem, melyekből egyben egy sokkal izgalmasabb és valóságosabb várostörténeti kép bontakozhatott ki. Ennek gyümölcseként valósult meg a miskolci születésű, világhírűvé lett hegedűművész, Reményi Ede zeneszerzői munkásságát bemutató DVD, illetve azok a CD-felvételek, amelyeken negyedévezred ismeretlen magyar (vonatkozású) karácsonyi zenéi mellett a magyar tenger szépségét visszatükröző énekes-hangszeres darabok, valamint a legendás miskolci 10-es honvéd gyalogezred eldalolt történetei hallhatók. Betetőzésül két, zenei melléklettel is kiegészülő, nagyszabású tudományos munka szolgál: *Miskolci dalok, dallamok* címmel a várost zenében is megörökítő zenéket és szerzőiket számos kottaritkaság reprintjének kíséretében bemutató monográfia, valamint a reformkori Magyarország (és szűkebb pátriám) kultúréletében is jelentékeny szerepet vállaló Fáy család komponáló tagjainak zenei örökségét kottákkal is bőségesen illusztráló kiadvány. Mindezek megismerésére és megbecsülésére a Miskolci Bartók Béla Zene- és Táncművészeti Szakgimnázium tanáraként próbálom rávezetni az ifjúságot, amiért városom eleddig Nívó- és Pro Museo díjjal jutalmazott.

Portréfotó: Baranczó Benedek

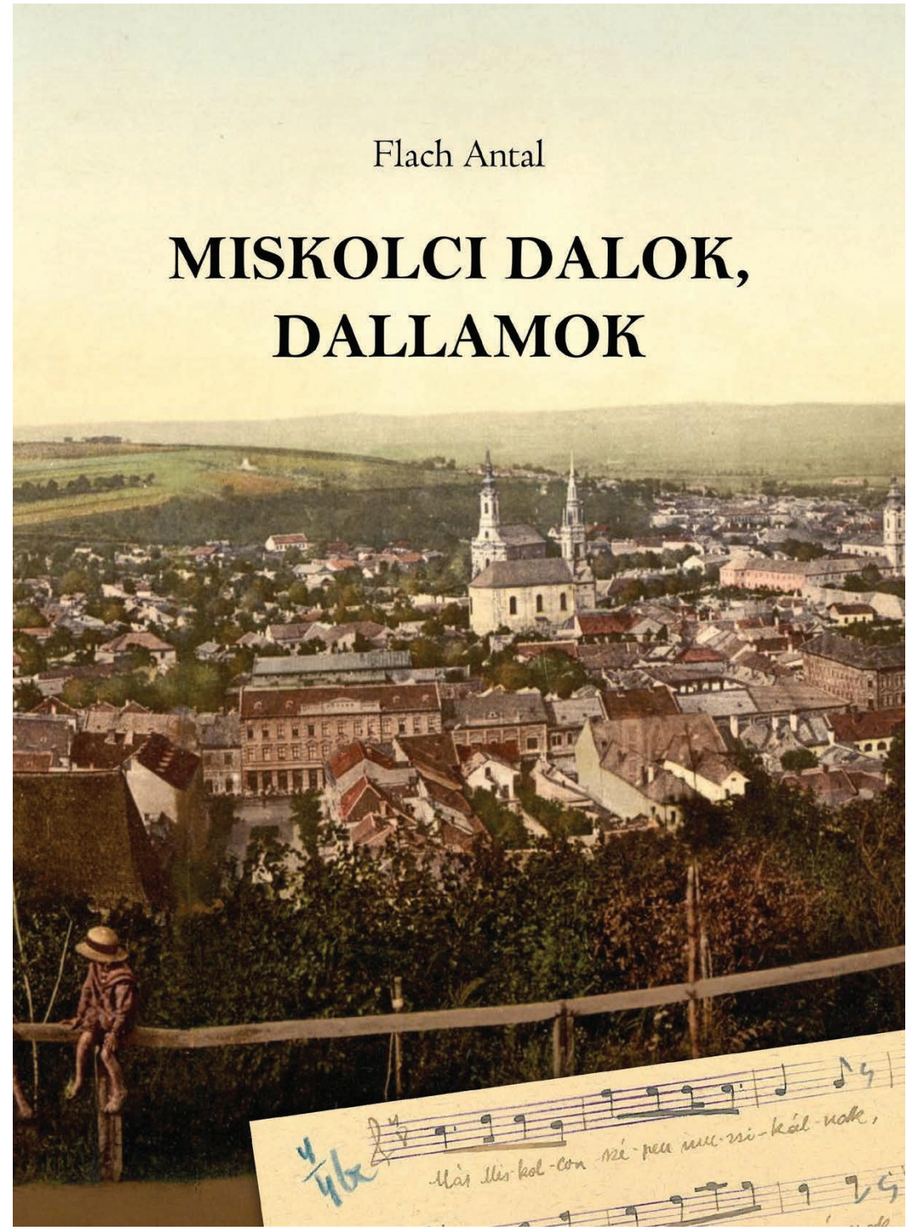

Flach Antal:
Miskolci dalok, dallamok
Tipo-Top Kft., Miskolc, 2024

FÓRIS
BARBARA

textilművész
Budapest, 1975

WOVEN MELODY – ZENEI MŰVEK TEXTILBE KÓDOLÁSA

Textilművészként a kézi szövés áll hozzám a legközelebb – szöveteim nagy részét is takácsszövőszéken készítem. Az alkotói munka közben mindig zenét hallgatok, mert a zene rendkívül inspirálóan hat rám. Sokszor úgy belefeledkezem a szövésbe, hogy a zene ritmusa irányítja a mozdulataimat, így nagyon gyakran a végeredmény tükrözi a háttérben szóló zene műfajának hangulatát is.

Gyermekkorom óta tanulok különböző hangszeren komoly-, ill. népzenét, ezért számomra e két művészeti terület, azaz a zene- és a textilművészet szoros kapcsolatban áll egymással.

A *Woven Melody* ötlete is a zene és szövet találkozásából adódóan született.

Amikor a szövött anyagaimhoz mintát tervezek, úgynevezett kottát kell írnom, hiszen ez tartalmazza az összes olyan információt, amely függvényében a minta kialakul. Nagyon érdekes a hasonlóság a zenei kottával, amely szintén megfeleltetés és leképezés a dallam lejátszásához. A *Woven Melody* projektben egy zenemű kottáját szövetminta-kottaként értelmezem és olvasom, majd szövöm le a szövőszékemen, azaz a hangszeremen. A leszőtt anyag egy kézzel fogható, textilformába öntött zeneművé válik: létrejön egyfajta „hangszövet” az adott zenei mű textilbe kódolásával. Így a szövet kottaként olvasható, és ha tisztában vagyunk azzal, hogy mely színek mely hangot jelentik, akkor visszafelé is működik az elv, hiszen a szövet mintáját nézve le tudjuk játszani a zenét.

Az, hogy a hangok milyen színeket kapnak, alapvetően személyes választás eredménye, de sokszor a zenemű témája is meghatározza a döntést.

Fontos említést tennem a háttérben zajló csapatmunkáról is, hiszen a textiles megoldásokon túl más művészeti területek is szükségesek ahhoz, hogy teljessé váljon a projekt. Somogyi Balázs szobrász, aki az ötlet másik megálmodója, formai megoldásokban és azok megvalósításában is közreműködik.

Fóris Szilárd zongoraművész zenei munkatársként kapcsolódik be az alkotásba. A közös munkát az is segíti, hogy sokszor az úgynevezett színszinesztézia (összeérzés) elve szerint érzékeljük a szavakat és a hangokat. A szinesztézia olyan mentális jelenség, amelyben az egyik érzékszerv által keltett benyomás automatikusan aktivál egy másik érzetet, tehát például a betűkhöz vagy számokhoz az ember akaratlanul is színeket társít. Mi a szavakat, betűket és a zenei hangokat is színekben látjuk. Nagyon izgalmas, amikor azt egyeztetjük, hogy kinek milyen színtársításokban jelenik meg az adott dallam.

A kiállításon bemutatott zenemű témája és jellege ugyan már kijelölt egy irányt a színek tekintetében, de mindhármunk személyes benyomása kellett ahhoz, hogy a kompozíció teljessé váljon.

Fóris Barbara:
Vivaldi *Gloria* (RV 589) című műve 6. tételének (***Domine Deus***) szövött mintája (részlet)
2023
pamut, selyem, fémszál, 90 × 300 cm

Fotó: Fóris Barbara

FÖLDI
VIKTÓRIA

kulturális antropológus, múzeumpedagógus
Eger, 1982

ÚJÍTÓ ÖLTÉSEK – ERDŐKÖVESDI NÉPVISELETES BABÁK

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2005-ben védtem meg kulturális antropológia szakos bölcsész, muzeológus és vizuáliskultúra-tanári diplomámat. Ez idő óta az egri Dobó István Vármúzeum munkatársaként dolgozom.

Tudományos kutatásaim témája a kulturális emlékezet, az arisztokrata életmód és a temetkezési szokások Heves megyében, család, háztartás és rokonság vizsgálata a szlovákiai Jabloncán. Önálló kötetként jelent meg az *Erdőkövesd arisztokratái – A település és az Orczy család története* című könyvem.

A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjasaként három éven át kutattam Erdőkövesd népviseletét. Célom volt babák segítségével bemutatni annak változatait. Az ösztöndíjas időszak alatt tíz népviseletes babát alkottam meg, hét tematikus egység szerint. Az egyes viseletek létrehozása során a babákra komplex módon tekintettem. Úgy gondolom, hogy akkor tudnak hitelesen mesélni a történelemről, a kultúránkról, ha minél több ismeretünk van arról a korról, társadalomról, közösségről, családról, melyben éltek. A népviseletes baba egy település élő szimbólumrendszere lehet.

Az ösztöndíj első egy évében levéltárakban, múzeumokban, tájházakban kutattam. Ez idő alatt vizsgáltam a Heves vármegyében jellemző népviseletes babatestek létrejöttét és a készítés technikáját. Egy év állt rendelkezésemre, hogy megtaláljam azt a 30 cm-es babaformát, amelyet viselettel tudok majd felöltöztetni.

A következő két évben családi fotók gyűjtésébe kezdtem, interjúkat készítettem a település lakóival. Az elbeszéléseket és vizuális forrásokat összevetettem a közgyűjteményekben lévő viseleti leírásokkal, aminek eredményeként tíz babát sikerült életre keltenem.

A szerzett ismeretek átadását több fórumon igyekszem továbbörökíteni – előadást tartottam konferencián és a helyi közösségben. A *Leporolt emlékeink* online oldal három éve működik, remélve, hogy a jövőben is a település viseletének kutatását fogja segíteni.

Portréfotó: Balogh Tibor

Földi Viktória:
Lénárt Melinda viselete 1927-ből – erdőkövesdi népviseletes baba
2022
textil, papír, 30 cm

Fotó: Berán Dániel

HABER
SZILVIA

Ferenczy Noémi-díjas kerámia- és porcelánipari formatervező
Budapest, 1971

DIGITÁLIS TÁRGYALKOTÁS – PARAMETRIKUS DESIGN

Kerámia- és porcelánipari formatervezőként a tárgykészítésben egyaránt fontosnak tartom az esztétikumot, a funkcionalitást és a praktikus, hatékony előállítási módokat. Munkáimat a természetben megtalálható fraktálminták ihletik. Kialakulásukra jellemző a természet munkálkodását is leképező algoritmikus gondolkodásmód, amihez nagy segítséget nyújt a számítógépes 3D formatervezés, ezen belül pedig a parametrikus design. Ezzel a módszerrel már nem csupán egy konkrét tárgyat tervezhetek meg, hanem egy algoritmust, melynek változtatható paraméterein keresztül formai variációkat tudok felsorakoztatni. Ehhez társul szervesen a 3D nyomtatás, mely az additív gyártástechnológiának köszönhetően biztosítja a személyre szabott tárgyalkotás élményét.

Az MMA ösztöndíjprogramjának időszaka alatt igyekeztem jobban megismerni a 3D nyomtatás lehetőségeit, és folytattam a különböző szilikátanyagokkal való kísérleteimet. A három év munkáját három különböző tárgycsoport reprezentálja, melyek témái az emberi életút alakulását, az azt meghatározó egyéni értékek, emlékek megőrzését és az elkerülhetetlen entrópia kérdésköreit érintik. A témakörök megfogalmazásához alkalmazott változatos anyaghasználat és a hagyományos, illetve digitális technológiák szervesen egészítik ki egymást.

A *Metamorphosis* című kisplasztika-sorozat elemei a közös algoritmusnak köszönhetően azonos genetikai információt hordoznak, mégis egymástól jól megkülönböztethető, egyedi tulajdonságokkal rendelkeznek. A 3D nyomtatott, műanyag szálakból felépülő zsaluformák lenyomatai hasonlatosak a csigák és kagylók külső vázaiban megjelenő réteges idővonalakhoz. Az így kialakuló betonobjektumok formai és anyagszerkezeti átalakulása az ösztöndíjas időszakom kísérletező kutatómunkájának eredményei.

A *Digitális szuvenírek* elnevezés többféle tárgycsoportot foglal magában, melyek számomra fontos értékteremtő helyszíneknek állítanak emléket. A porcelánformák 3D nyomtatott prototípusai szintén parametrikus tervezői program alkalmazásával készültek, melyekre hagyományos és digitális technikák felhasználásával „feszítettem fel” az adott építészeti tér jellemzőit, megidézve annak szellemi értékeit.

A *Fosszíliák* sorozat kerámianyomtatással készült. A rendelkezésemre álló technológiai eszköztárhoz alkalmazkodva folytattam azt a tervezői koncepciót, miszerint tárgyaim belső struktúráját önhasonló geometrikus elemek építik fel. A szabályos geometriai rendszerből átalakuló roncsolt vázszerkezet a digitálisan előre megtervezett külső héj elhagyásával válik láthatóvá.

Portréfotó: Kovács György

Haber Szilvia:
Metamorphosis
2020–2023
3D nyomtatott zsaluba öntött beton, 35 × 35 × 25 cm és 33 × 33 × 30 cm

Fotó: Kovács György

HAJDÚ
ATTILA

klasszika-filológus
Szentes, 1985

AZ ÍROTT ÉS A TÁRGYI HAGYOMÁNY ELVÁLASZTHATATLANSÁGA

Egyetemi tanulmányaimat a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának történelem és ógörög–latin szakán végeztem. Már korán felismertem, hogy a görög–római világot akarom tanulmányozni, de kezdetben nem az irodalom és a művészet kapcsolata állt érdeklődésem középpontjában. A klasszika-filológiában leginkább az a lehetőség vonzott, hogy egy kultúrát sokféle szemüvegen (irodalom, történelem, filozófia, vizuális kultúra, régészet) keresztül tanulmányozhattam. Bár az egyetemi képzésem főleg a latin és görög nyelvek elsajátítására fókuszált, egyre jobban elkezdett érdekelni az ókori művészet és a klasszika-archeológia. Ezzel párhuzamosan azt is kezdtem felismerni, hogy mekkora szakadék húzódik az irodalmi témákra szakosodott tudósok és a vizuális anyagokkal dolgozó szakemberek között.

Úgy döntöttem, hogy doktori témám a görög–római vizuális kultúra és irodalom kapcsolatára fog fókuszálni, mert olyan kutatási témát igyekeztem választani, mely lehetővé teszi számomra, hogy a művészettörténet és az irodalomtudományok határterületén mozoghassak. Ezek a témák olyan tárgyakhoz, auktorokhoz és szövegekhez vezetnek, amelyeket a klasszikus ókor szakértői régen elfelejtettek vagy alulértékeltek.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram keretében olyan (kevésbé ismert) hellenisztikus és késő antik görög szövegeket fordítottam, amelyek a szöveg és vizuális kultúra kapcsolatára fókuszálnak, pályázatom címe a következő volt: *A hellenisztikus kor és a római császárkor művészeti ízlése a görög nyelvű műtárgyleírásokban.* A szövegeket a sokszínűség jegyében válogattam, a válogatásnál azt tartottam szem előtt, hogy a szövegekből kiindulva jobban megérthetjük a klasszikus görög és hellenisztikus művészet percepcióját, valamint azok olvasási, szemlélési és értelmezési stratégiáit.

Az *Ekphraseis* címen, egy bizonyos Kallistratos neve alatt hagyományozódott ógörög nyelvű leírásgyűjtemény jelentette e pályázatom origóját. A mű az ókori szobrászat diadalának manifesztuma, javarészt bronz- és márványszobrok leírását adja közre, témái az alexandriai vagy ovidiusi mitológiából táplálkoznak. A gyűjtemény egyik vezérmotívuma az ásványi anyag életre keltésének kísérlete. A márvány és a bronz elveszíti mozdulatlanságát; a kemény felület rugalmasságot nyer; ami nem ad ki hangot, az zenél; nem lélegzenek, mégis tele vannak élettel; értelem nélküliek, mégis gondolatokkal rendelkeznek. Egyszóval: Kallistratos számára a szobrászatban kulcsfontosságú pillanat az élettelen anyagból az élő anyagba való átmenet.

Kallistratos harmadik leírása *(részlet)*

Egy Erós szobor víziója

(1) Szavaimmal a művészetnek egy másik szent alkotását is értelmezni vágyom, mert vétek lenne nem a szent jelzővel illetni a művészet alkotásait.
Volt egy Erós, Praxitelés remekműve, ami csakugyan maga Erós volt: egy ifjúságának virágkorában lévő fiú, szárnyakkal, íjjal és nyíllal (...) a bronz nem bírt bronz maradni: mindenestül Erósszá lényegült.

(2) Úgy látszott, mintha az érc megpuhult volna – hihetetlen, de hússá olvadt. (...) Lágy volt, de nem elpuhult, színében bronzszerű volt, mégis rózsásnak hatott. Nem tudott megmozdulni, mégis mozgásra kész volt. Szilárdan állt talapzatán, ám úgy tűnt a szemnek, mintha az égi terekbe tudna emelkedni. Nevetni készült, szeméből tűz és szelíd fény sugárzott; úgy tűnt, mintha az érc alávetné magát az érzelmeknek, és könnyen hajlana a nevetés utánzására.

(3) Állt, jobb kezét homlokára hajlítva, másik kezével íját emelte a magasba, bal csípőjét felemelve egyensúlyát balra hajlította el, mely könnyed íveléssel megtörte a bronz merevségét.

(4) Fejét fiatal frissességtől sugárzó göndör és virágzó fürtök árnyékolták. Csodálatos volt látni, milyen volt ez a bronz, mert nézője felé a hajtincsek végéből vöröses fény áradt, és aki csak megérintette, úgy érezhette, puha haja az érintéstől felborzolódott.

(5) Amikor ezt a remekművet bámultam, elhittem, hogy Daidalos a táncosok karát mozgásba hozta és az aranyba érzéseket öntött, hiszen Praxitelés Erós képmásába szinte gondolatot oltott és olyannak alkotta meg, aki szárnyaival valósággal a levegőt szeli.

© Callistrate:
Quatorze Visions: Statues Et Bas-Relief
Presses universitaires du Septentrion, 2007
46. oldal

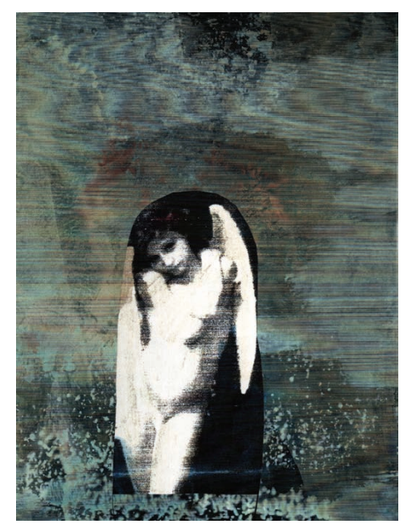

A képen praxitelési Erós-szobor leírásához készített illusztráció látható

HARANGI
ATTILA

építészmérnök
Debrecen, 1992

ALFÖLDI POLGÁRHÁZAK GENEZISE

Debreceni építészmérnökként évek óta kutatom szülővárosom építészeti örökségét, a cívislakóházakat. A Debreceni Egyetem mesterképzésén 2019-ben a diplomamunkámban arra kerestem a választ, hogy az átalakuló óvárosban hogyan maradhatnak meg a történeti földszintes lakóházak. Egy konkrét ház és környezete újragondolására készítettem tervet, illetve egy kulturális-turisztikai cívisnegyed koncepcióját dolgoztam ki. A kutatásom alapja a 2018-ban elkészített kataszter, amelyben 1540 cívisházat rögzítettem. 2019 óta a *Debrecen házai* honlapomon és a közösségi médiában napi rendszerességgel osztok meg tartalmakat a cívisházakról. Előadások, beszélgetések, kiállítások, tanulmányok és cikkek formájában rendszeresen publikálom kutatásaimat a házak történetéről és megőrzési lehetőségeiről. Folyamatosan dokumentálom, fotózom, felmérem a házakat és a lakók történeteit is. A házak megőrzésén városvédőként is dolgozom.

Az ösztöndíjas időszakomban a debreceni cívisházakat és az alföldi polgárházakat kutattam. Debreceni vonatkozásban a legnagyobb eredményem a Löki Viktor szerzőtársammal írt *Debreceni cívisházak és lakóik nyomában* című könyvünk megjelenése, illetve egy hozzá kapcsolódó kiállítás megvalósítása. Az alföldi polgárházak kutatása során hat városban – Nagyvárad, Szatmárnémeti, Kecskemét, Nyíregyháza, Szeged és Hajdúböszörmény – készítettem el a megmaradt értékes polgárházak kataszterét térképi ábrázolásokkal és helyszíni fotódokumentációval. Tézisem szerint minden városban az egyedi adottságok és a történet (genius loci), illetve a helyi mesterek által az épületeken is kirajzolódik egy helyi karakter. Az alföldi polgárházak közös gyökerei mellett a helyi sajátosságokat, az egyedi karaktert szeretném feltárni és összehasonlítani, elsősorban a homlokzatdíszítések elemzésén keresztül.

Debrecen, Bajcsy-Zsilinszky utca 19.
2018

Fotó: Harangi Attila

HERMANN
ZSÓFIA

képzőművész
Keszthely, 1986

KÖZELEBB...

Festményeim témáit személyes belső vízióimból merítem, amelyekben egyaránt helye van a múltfeldolgozásnak, az önreflexiónak és a jelen közegében tapasztalt külső eseményekre való reagálásnak. Ezeknek a tartalmaknak az érzékeny közvetítésére dolgoztam ki festészeti technikámat.
Az egymásra épülő, félig áttetsző festékrétegek részletgazdagsága többlet-jelentéstartalommal ruházza fel az ábrázolt alakokat, amelyek gyakran egy meghatározatlan, üres térben lebegnek. Belső vízióim kiterjesztései segítenek feldolgozni a felnőtté válás során elszenvedett traumákat, így egy generációs szorongás és problémakör diskurzusra ösztönző reprezentációivá válnak.

Az ösztöndíjas időszak során a néző és a mű közti viszonyt próbáltam megérteni, és a köztük tátongó szakadékot áthidalni. Gondolatom alapját egy Proust-idézetre építettem: *„The real voyage of discovery consists not in seeking new landscapes, but in having new eyes."* Hasonló gondolat fogalmazódott meg bennem a magyar kulturális élettel kapcsolatban, mely szerint új látásmódra lenne szükség ahhoz, hogy sikerüljön felrázni a társadalmat, és változást elérni hazánkban. Nyugati tanulmányútjaim során gyűjtött anyagokat használtam fel kutatási témám alapjául. Eredményeimet egy saját komplex videó- és interaktív installáción keresztül valósítottam meg. Korábbi alkotásaimhoz hasonlóan belső vízióim kivetüléseit dolgoztam fel, ennek eredményeképp született meg a *Néma üvöltés* című sorozatom.

Az ösztöndíjprogramnak köszönhetően volt lehetőségem elmélyülni a kutatásomban, ami nemcsak abban segített, hogy a saját művészetemre koncentráljak, hanem általa lehetőségem nyílt több műfajban is kipróbálni magam.

Portréfotó: Kozma Kata

Hermann Zsófia:
Blokk
2022
akril, vászon, 120 × 100 cm

HORVÁTH
MÁRK

színművész, bábszínművész, díszlet- és bábkészítő
Nagykanizsa, 1993

BÁB ÉS SZAKRALITÁS – A SZAKRÁLIS SZÍNHÁZ ONTOLÓGIÁJA

2017-ben diplomáztam a Színház- és Filmművészeti Egyetemen színművészként. 2022-ben asztalosvégzettséget is szereztem, hogy tervezői és kivitelezői munkáimat végezhessem. Szabadúszó színművészként díszlet- és bábkészítéssel, valamint -tervezéssel is foglalkozom. Jelenleg a Színház- és Filmművészeti Egyetem megbízott óraadó tanára vagyok, az egyetemen bábkészítő műhelyt üzemeltetek.

Az ösztöndíjprogram keretében a szakrális színház ontológiáját kutattam, korábbi elméleti munkámat folytatva. A szakralitásban felfedezett mimetikus és animatív rítusok elemzésével tártam fel a liturgikus és a bábszínházi absztrakció kapcsolatát. Az animáció és a hit közös elemeit szintetizálva egyéni szemléletmódot alkottam.

Az ösztöndíjprogram alatt megvalósítottam egyszemélyes moralitásdráma-előadásomat, ezzel zártam le a korábban megkezdett szakrális színházi trilógiámat. Az *Akárki* című, egyszemélyes produkció organikus módon ötvözi a moralitásdrámát, a néptáncot, a színházat és a bábszínházat, így egy önmagában is jelentést hordozó, szakrális élményt nyújt közel egyórás játékideje alatt.

Tanulmányok és esszék formájában megjelentettem téziseimet és szellemtörténeti meglátásaimat a liturgikus animációval kapcsolatban. Elméletem szerint a közös megegyezés és a hit a motorja mindkét akciónak, mindazonáltal elfogadom, hogy dogmatikus szempontból más a célja a liturgiának és a színháznak. Épp ezért alakítottam ki a „koherens tárgyi rendszerek” elméletét, amelyben a liturgikus absztrakció könnyen rokonítható a bábszínházi elvonatkoztatással. Több tudományág bevonásával és tanulmányozásával támasztottam alá meglátásaimat: a művészettörténet, az etnográfia és a liturgiatörténet kutatói által megfogalmazott definíciókat közvetlenül alkalmaztam a színházi akciók, valamint a színházi esemény és a néző viszonyának leírására. Így ötvözni tudtam a tárgyi rendszerek elméletében az Andachtsbild-képtípus, a kontempláció, a devóciós rítus, az átmeneti rítusok, valamint a szakramentális dimenzió terminusokat.

2022-ben elindítottam a *Collectio Abstractionis* YouTube-csatornát, hogy podcasttartalmakkal beszéljek a színházelméletről, szakralitásról. Ez a formátum egyedülálló, hiszen színházelméleti csatorna nem üzemel még a videómegosztón.

Horváth Márk az ***Akárki*** című szólóelőadásban
Vaskakas Bábszínház, Győr, 2021

Fotó: Juhász Máté

JAKATICS-SZABÓ
VERONIKA
DLA

Derkovits Gyula képzőművészeti ösztöndíjas festőművész
Székesfehérvár, 1983

A KÉPALKOTÁS MINT MITOLÓGIATEREMTÉS

Kortárs képzőművészként fontosnak érzem a művészeti hagyományok felvállalását és folytatását, többek között emiatt is dolgozom tradicionális médiumokkal (de előfordult, hogy dolgoztam már az installáció és a videó műfajaiban is). Összességében elsősorban festőnek tartom magam, ez az a művészeti ág, amelyben a legotthonosabban mozgok.

Egy teljesen egyéni, személyes motívumvilág felépítése foglalkoztat – a kifejezésmódon és az anyaghasználaton kívül számomra ez a választott motívumokban és témákban is megnyilvánul. Motívumrendszeremmel egy sajátos mitológiát szeretnék kialakítani, amely individuális és kollektív egyszerre. Képi gondolkodásom narratív, „képpel elbeszélve", történeteken keresztül fogalmazom meg mondanivalómat.

Egy individuális, lírai univerzum megteremtése a célom. Legtöbbször fotók és vázlatrajzok alapján dolgozom, a fényképeket mindig erősen átértelmezve, átalakítva építem bele munkáimba, látásmódomra jellemző a montázsszerűség. Alkotói világom tudatosan kapcsolódik a szimbolikus, metafizikus és a szürrealista figurális festészet hagyományához. „Reális" dolgokat ábrázolok úgy, hogy egyes motívumok vagy különböző perspektívák és nézőpontok által el is rugaszkodom a valóságtól. Gyakran jelennek meg oda nem illő, abszurd elemek. Ez a fajta látásmód irodalmi párhuzamot keresve a mágikus realizmus stílusához áll közel. Az irodalom említése azért is lényeges, mert számomra jelentős inspiráló erővel bír: számos alkotásomban hatottak rám irodalmi művek, illetve dolgoztam fel irodalmi alkotásokat. Többek között Rónai Balázs Zoltánnal a közös versképregény munkáink is ide kapcsolódnak.

A képalkotás számomra mitológiateremtési folyamat, amelyben egy személyes élményeken alapuló látomásos világ elevenedik meg. Mitológiarendszerem legjellemzőbb motívumai városi típusfigurákból, terekből, látványokból (pl. háztetők) indulnak ki. Munkamódszeremben a valós látványélmény egy átalakulási folyamaton megy keresztül, így végül – átvitt értelemben – belső képhez kezd hasonlítani, megőrizve azonban felismerhető, valós látványfragmentumokat. Foglalkoztat a patetikus és a transzcendens, az ironikus és az abszurd-groteszk hatások megjelenítése is. Célom elgondolkodtató, összetett hangulatok, érzelmek, létállapotok ábrázolása. Képeimen a kortárs vizualitás és a festészeti tradíció párbeszédének lehetőségeit keresem. Az egyes motívumok kvázi szakrális és profán értelmezési lehetőségeit állítom szembe egymással, ennek továbbgondolását a nézőre bízom.

Portréfotó: Mészáros László

Jakatics-Szabó Veronika:
Ikrek csillagkép
2023
olaj, vászon, 80 × 60 cm

JÓZSA
ISTVÁN

formatervező
Budapest, 1980

HOME OFFICE BÚTORKOLLEKCIÓ

Kutatásom központi témája egy számítógépes munkaállomás – egy állítható magasságú munkaasztal, valamint a hozzá tartozó ergonomikus irodaszék – tervezése volt. Az ülés az új dohányzás, tartja a mondás, utalva arra, hogy korunkban több ülőmunkát végzünk, mint valaha. Az ülőmunka sajnos jó sohasem lehet, csak az egészségkárosító hatások csökkentésére törekedhetünk. A jó minőségű, dinamikus ülést lehetővé tevő irodaszék használata növeli a munkavégzés hatékonyságát és csökkenti a mozgásszervi problémák kialakulásának kockázatát. Az utóbbi években elterjedt, állítható magasságú asztalok lehetővé teszik az álló helyzetben történő munkavégzést, amely szintén jó alternatívája az egész napos ülésnek.

A későbbiek során a fejlesztés kiterjedt egy – az irodaszékhez hasonló mechanikával felépített – pihenőszékre és egy moduláris polcrendszerre, amely a munkakörnyezet hasznos kiegészítője.

A 2020-as év sajnálatos fordulata, a koronavírus-járvány, az otthoni (home office) felhasználók irányába fordította a figyelmemet. Ellentétben a nagy irodai környezettel, az otthoni felhasználók számára sokkal könnyebb egyedi, személyre szabott, az identitásra hangsúlyt fektető tárgyakat fejleszteni és értékesíteni. A kutatási projekt munkacíme emiatt *Home office bútorkollekció fejlesztése* lett.

Az ösztöndíjprogram keretében az alábbi tárgyak fejlesztésével foglalkoztam:

A szinkronmechanikás irodaszék jellemzője, hogy a háttámla ellentartó ereje a felhasználó saját testsúlyából ered. Az állítható magasságú és dőlésszögű munkaasztal magasságállítási tartománya lehetővé teszi a jelentősen eltérő testméretű felhasználók számára a komfortos használatot, mind ülő, mind álló munkavégzés esetén. A moduláris polcrendszer (GRAVITY polcrendszer) karakterét az egymáshoz képest néhány centiméterrel eltolt polclapok jellegzetes ritmusa és az oldalirányba enyhén döntött rakodófelületek határozzák meg. Végül, a szinkronmechanikás pihenőszék fotelként vagy relaxációs bútorként definiálható, mert az ülő testhelyzettől a vízszinteshez közelítő, fekvő testhelyzetig biztosít mozgási lehetőséget a felhasználónak.

Józsa István:
LAID-BACK pihenőszék
2023
kárpitozott plywood ülőlap és háttámla, tölgyfa vázszerkezet, hajlított fémlemez szerkezeti elemek, 200 × 70 × 90 cm

KALÁCSKA
ZSANETT

formatervező, textiltervező
Tapolca, 1977

AKUSZTIKUS TEXTILEKTŐL A FÉNYMŰVÉSZETIG

Alkotói munkásságom 2017-ben fordult a textiltervezés felé. Fő területem a struktúradesign, moduláris felületképzéssel létrehozott textilinstallációk, szőnyegek, faliszőnyegek, lakberendezési tárgyak és akusztikus falburkolatok, falpanelek tervezése.

Munkám során a legfontosabb inspirációforrásom a természeti formák geometriája. Kutatom a természetben megfigyelhető ritmusokat, mintázatokat, alakzatokat és az ezeket létrehozó és meghatározó szabályosságok összefüggéseit.

A geometria és a természet szoros kapcsolatát már gyermekként felfedeztem, a látásmódomat azóta meghatározza, de hogy miként tudom ezt az alkotásban felhasználni, arra a választ a textil mint alapanyag és a struktúradesign felfedezésével találtam meg. Az első kísérleteimet az egyetemi éveim alatt végeztem ezen a területen, de az első nagyobb léptékű munkám 2017-ben valósult meg.

Ugyanekkor felfedeztem egy, a választott alapanyagban és a létrehozott felületek tulajdonságaiban rejlő további lehetőséget. A gyapjúfilc önmagában is kiváló akusztikai tulajdonságokkal rendelkezik, ami anyaghalmozással és tagolt felületekkel tovább fokozható. Így született meg az a koncepció, amely mentén az ösztöndíjas évek munkásságát felépítettem: az esztétikai élményen túl gyakorlati funkcióval is rendelkező alkotások létrehozását tűztem ki célul.

Megismertem a belső terek alapvető akusztikai problémáit és a lehetséges eszközöket, amelyekkel a tér akusztikai élménye pozitívan befolyásolható. Kísérleteztem felületképzéssel síkban és térben, bővítettem az építőelemekből létrehozható mintakészletet, vizsgáltam az egyes felületek akusztikai tulajdonságait, és kutattam a lehetséges felhasználási területeket. A három év munkásságának egyik legfőbb tanulsága az általam választott technikában rejlő végtelen diverzitás.

A három év elteltével a projektet közel sem tekintem lezártnak. Rengeteg új, lehetséges utat nyitott, közülük a legizgalmasabb egy multimédia-installáció, amelyben a fény is szerepet kap. Videomapping-technikával az analóg felület egy digitális réteggel egészül ki, a textilfelület így új kontextusba kerül. Ebben a vonatkozásban az akusztikus tulajdonságok szerepe már háttérbe szorul, viszont egy új irány bontakozik ki.

Ennek a vonalnak az első állomása *A ragyogó kert* címet kapta. A növényfalat idéző textilstruktúrára visszavetítve önmagát, majd a vetített képet manipulálva a felület „életre kel". Változik, hol lassan, hol gyorsan. Növekszik, hullámzik, kivirágzik, akár egy valódi növénytársulás.

A digitális képalkotás és a textildesign találkozásában rejlő lehetőségek kutatása a következő években feltehetően meghatározó irányt ad majd a munkásságomnak.

Portréfotó: Széll Gábor

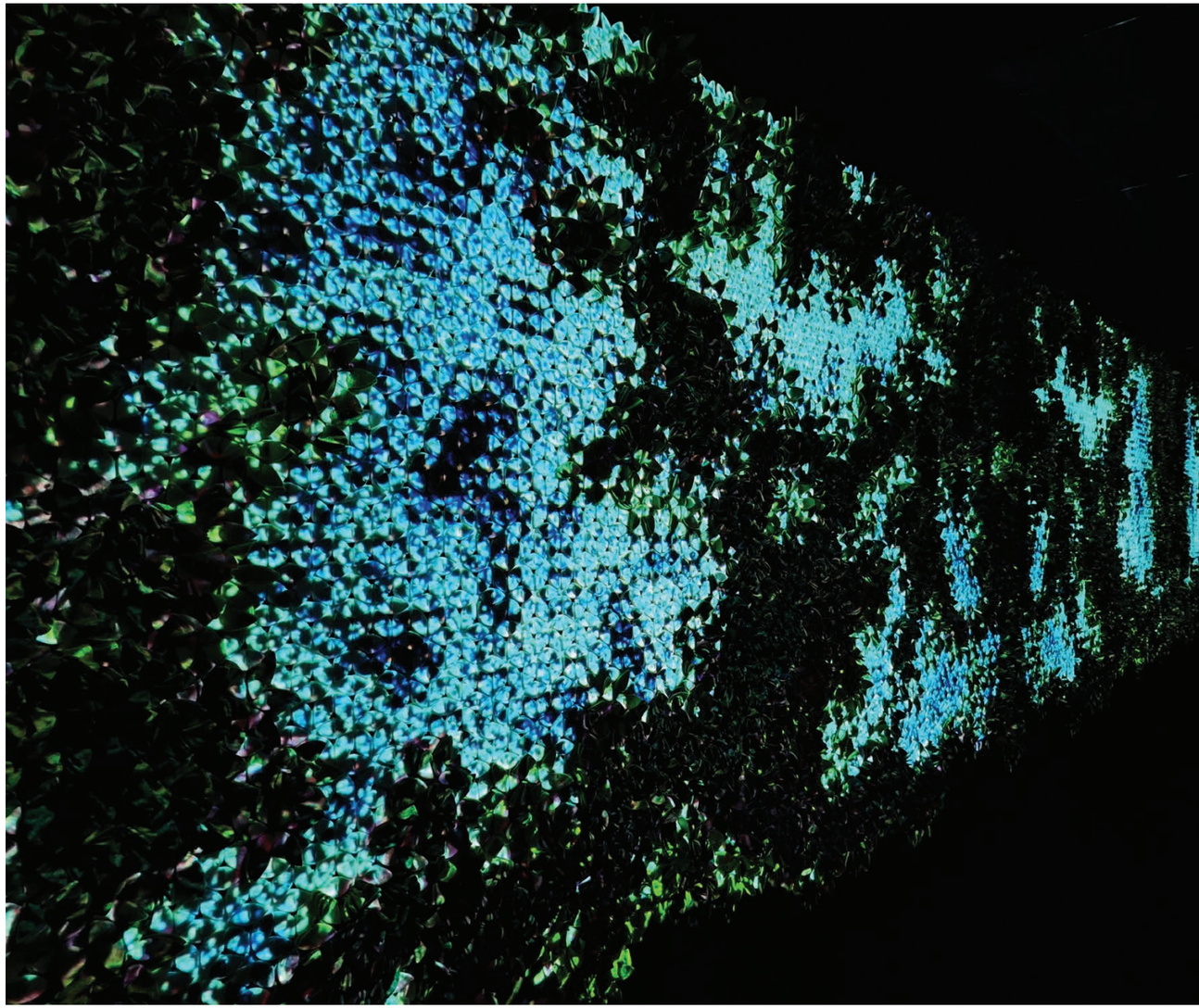

Kalácska Zsanett:
A ragyogó kert
2023
installáció, moduláris textilstruktúra és videomapping, 200 × 130 cm

KIS-BARAKSÓ
ALEXANDRA

bioanyag-kutató tervezőművész
Kerepestarcsa, 1993

MIKROORGANIZMUSOKKAL EGYÜTTMŰKÖDŐ TÁRGYALKOTÁS

Bioanyag-kutató tervezőművész, a Szimbio Lab – biológiai tervezéssel és edukációval foglalkozó műhely – és a Manera Studio alapítója vagyok. Tanulmányaim az Óbudai Egyetem formatervező mérnöki képzésén kezdődtek, majd a Budapesti Metropolitan Egyetem belsőépítész környezettervező művész mesterszakán folytatódtak. Tervezői hozzáállásom már a diplomaterv óta a környezeti és társadalmi felelősségvállalás kritikai megközelítése és a kísérletezés köré épül. Az ösztöndíjas időszakot megelőzően a biológiai tervezés, a növeszthető alapanyagok, valamint a tradicionális, kézműves textiles technológiák kerültek munkáim fókuszába. A diploma megszerzése óta oktatok az Óbudai Egyetem Terméktervező Intézetében. A tervezés mellett kiemelt fontosságúnak tartom az edukációt, amelyet az ösztöndíjas időszak második felétől önálló workshopok keretében is megvalósítok.

Az ösztöndíjas munka gerincét a mikroorganizmusokból növesztett, azon belül a bakteriális cellulózból előállított alapanyag teljes körű tanulmányozása és annak kortárs tervezésbe való integrálása adja. Hazai szakirodalom híján a tanulmány magyar és angol nyelven is megvalósul, valamint kiegészül olyan workshoptematikákkal, amelyekkel a szakmabeli tervezők vagy a laikus érdeklődők is elsajátíthatják a kapcsolódó bázistudást.

Az első év legfőbb célja az anyag növesztési lehetőségeinek minél szélesebb körű tanulmányozása, a technológiai megmunkálás lehetőségeinek feltérképezése volt. Továbbá egy olyan tárgykollekció létrehozása, amely reprezentálja az anyagban rejlő lehetőségek és a tradicionális kézműves technológiák szimbiózisát. A második évben a további anyagkísérletek kiegészültek olyan tapasztalati ismeretekkel, amelyek nemzetközi, a biológiai tervezésben jártas tervezőktől származnak. A harmadik évre kialakult több olyan tematika, amelyek workshopok keretein belül mutatják be a bakteriális cellulóz kapcsolódásait a kortárs tervezéssel. Ezenfelül 2022 végén megvalósult egy páros kiállítás, amely bemutatta az addig készült teljes ösztöndíjas munkát, és további előadásokkal tárta a közönség elé a biológiai tervezés hazai alakulását. A teljes ciklus végére elkészült az *Elemi design* című elektronikus kiadvány, amely az irodalmi kutatáson túl ismerteti a saját kísérleteket is, valamint betekintést enged az anyagról való elmélkedésekbe a nemzetközi tervezőkkel. Ezen időszak alatt megalakult a Szimbio Lab kísérleti kutató- és edukációs műhely.

Kis-Baraksó Alexandra:
Növesztett paletta
2023
bakteriális cellulóz különböző tápközegeken növesztve, D: 7 cm/db

KORALEVICS
RITA

tárgyalkotó, formatervező, designer
Budapest, 1979

PAPER UP!

A Paper Up! márka 2012 óta a papír újrahasznosításának és újragondolásának szenteli magát, az anyagban rejlő lehetőségek és felhasználási formák után kutatva.
A kézműves jegyeket, egyedi karakterüket magukon hordozó lakberendezési tárgyak, jellemzően lámpák, fali panelek, vázák és kisebb kiegészítők készülnek e név alatt, melyek megjelenésükben képesek mindig egy új arcát megmutatni a papír sokszínűségének. A papír kiismerése a gyakorlatban évekig tartott, és mivel nincs kitaposva előttem az út, rengeteg kísérletezésen vagyok már túl.

Az utóbbi három évben sokat foglalkoztam a papírcement alapanyag fejlesztésén, kísérleteztem az alapanyag összetevői arányának kidolgozásán, megmunkálhatóságán. Foglalkoztatott az előállításhoz szükséges idő rövidítése, a hatékonyság növelése, a nagyobb termékek könnyebbé tétele, a cement helyettesítése más kötőanyaggal. Megismerkedtem új technológiákkal és anyagokkal is, ennek köszönhetően a termékpalettámat is bővíthettem. Innovatív megoldásokat keresek arra, hogy a kézműves, unikális jelleg megőrzése mellett minőségi termelést tudjak produkálni kis sorozatgyártás esetén is.
Az a meglátásom, hogy a gépi és kézi megmunkálás nagyon jól kiegészítik egymást a gyártás során, és ezt már a tervezéskor is figyelembe veszem. Ennek érdekében saját CNC-maróval és présgéppel bővítettem eszköztáramat.

A lámpák mellett nagy hangsúlyt fektettem az egyéb lakberendezési tárgyakra is, úgymint lerakóasztal, ülőke, fali dekoráció. Az igény ezek iránt a kiegészítő bútordarabok iránt elsősorban a belsőépítészeti irodák felől érkezett, és úgy érzem, hogy az én tervezői attitűdöm is inkább a közösségi terek, vendéglátóhelyek, szállodák világához áll közelebb, ami nagyobb teret enged a kreatív, kísérleti designnak.

Ez idő alatt született meg a U TURN ülőke/lerakóasztal, amelyet több helyen is bemutattam (S/LON, Construma, Maison&Objet, Dubai Design Week, Műcsarnok), majd a hazai Elle Decoration szakmai zsűrije benevezte az év fenntartható kezdeményezése címre, az EDIDA díjra. A nemzetközi megjelenések arra világítottak rá, hogy pontosabb információt kell adnom az alapanyag tulajdonságáról, konzisztenciájáról, hogy a márka hiteles és megbízható legyen. A kérdésekre a válaszokat a BME Építőanyagok és Magasépítés Tanszék Anyagvizsgáló Laboratóriumának munkatársával kezdtem keresni. A válaszok újabb irányokba tereltek, és további izgalmas eredményeket ígérnek a jövőre nézve.

Portréfotó: Rácmolnár Milán

Koralevics Rita:
Lamellar cube / lerakóasztal
egyedi lakberendezési tárgy
2023
döngölt újrahasznosított papír, cement, 42 × 42 × 42 cm

KRULIK
ÁBEL

fotográfus
Budapest, 1983

A 150 ÉVES BUDAPEST PORTRÉJA

A kétezres évek elején, mint sok kezdő fotográfus abban az időben, első fekete-fehér analóg fényképeimet otthon, a fürdőszobában kezdtem el kidolgozni. Néhány évvel a kezdeti szárnypróbálgatások után már a Nemzeti Múzeum falain voltak láthatóak képeim, majd 2013-ban a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem fotográfia szakán szereztem mesterdiplomát. Ezután először Lipcsébe vezetett az utam, majd az ott eltöltött időszak után 2015-ben Délkelet-Ázsiába tettem át székhelyem, ahol elkészítettem első kísérleti dokumentumfilmem, azóta több mint 300 ezer kilométert utaztam a térség országaiban. Fotográfiai és mozgóképes munkáim több európai és ázsiai országban szerepeltek egyéni és csoportos tárlatokon és bemutatókon. Családommal időnk nagy részét jelenleg szülőhazánk és Indonézia közt osztjuk meg.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram keretében eredetileg egy nagyszabású, Indonézia négy szigetét érintő, törzsek életét kutató expedíciót terveztem megtenni, ám a koronavírus-járvány miatt ez meghiúsult. Született budapestiként eddig a pontig valahogyan nem jutott eszembe az a lehetőség, hogy a saját városomra is tekinthetek úgy, mint egy felfedezendő „dzsungelre". Letérhetek a mindennapok rutinjának állandó útvonalairól, lelassíthatok, szemügyre vehetek minden érdekes utcasarkot, kapualjat, lépcsőházat, górcső alá vehetek minden egyes kerületet, a lakótelepektől kezdve a vár középkori utcáin át a város szélein létező tanyavilágokig. Mikrokozmoszokhoz kötődő kis legendáriumokat kutattam a helyiekkel beszélgetve, és több párhuzamos világot is sikerült felfedeznem a városban. Az alkotómunka évei során folyamatosan alakult a munkamódszerem, szisztematikusan jártam a kerületeket, majd kialakult több különálló tematika, ami alapján dolgoztam.
A fotográfia médiumát használva Budapesten azt dokumentáltam, ahogyan letűnt vagy éppen letűnőben lévő korok az újaknak adták át helyüket. Témaválasztásom a város állandóan változásban lévő infrastrukturális szövete iránti érdeklődésemből fakadt. Inspiráltak az átalakulóban lévő kerületek épületei, valamint bontási és építési területei, mert az emlékezetünk elveszíti az ezekhez az egykori épületekhez és az ott élőkhöz kapcsolódó atmoszférákat, mikrokozmoszokat, viszont a fotográfia médiuma képes ebből valamennyit átmenteni, konzerválni.

Krulik Ábel:
Budapest 150 sorozat (részlet)
2020–2023

Havanna lakótelep, Távhőkémény,
Tátra téri piac, Óbudai református templom
giclée nyomat, 40 × 60 cm

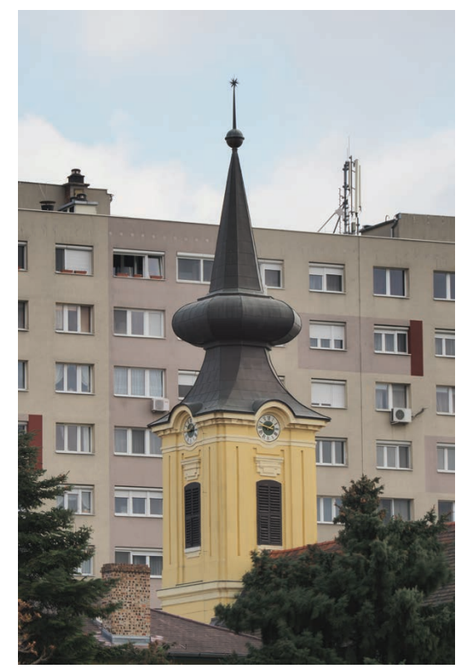

Kutrik Bence színpadon a ***Rituálé*** című művének előadása előtt Zeneakadémia, 2019. március 18.

Fotó: Várady Nikolett

KUTRIK
BENCE

zeneszerző
Budapest, 1976

FLÓRA, AZ OPERA

Vajda János növendékeként végeztem a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés szakán 2014-ben. Ezt megelőző zenei tanulmányaimat San Franciscóban (San Francisco Conservatory of Music), majd Torontóban (University of Toronto) folytattam.

2023-ban *Tavasz-esti dal* című vegyeskari darabom Az év komolyzenei műve díjat kapott az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Irodától.

Rituálé című ensemble-darabom, melyet a Bartók Rádió 2017-es ArTRIUM kortárszenei seregszemléjére írtam, nagy sikert aratott a 2018-as International Rostrum of Composers versenyén, ahol huszonöt ország jelöltjei mérettették meg magukat.

2018-ban az Ausztriában tartott nemzetközi Anton Matasovsky Zeneszerzőversenyen első helyezést értem el *Introverted Confessions* című, szóló zongorára írt művemmel, amely így kötelező darabbá vált a X. Nemzetközi Rosario Marciano Zongoraversenyen. Kétszer voltam díjazott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzésversenyén, számos koncert- és filmzenei díjat nyertem külföldön és Magyarországon egyaránt.

Alkotói munkásságom a klasszikus európai hagyományra épül, de zenei gondolkodásom fókuszában a kísérleti zene áll.

2021-ben alapítottam meg a Dunakanyar Kortárs Zenei Fesztivált, amely számos hangversennyel és mesterkurzussal gazdagítja a kortárs zenei életet az agglomerációs régióban és Budapesten. Nagyon fontosnak tartom, hogy a zeneszerzők ne csak komponálással foglalkozzanak, hanem aktívan segítsék a kortárs zenei életet hangversenyek szervezésével, előadói részvétellel.

Alapító tagja vagyok a magyarországi Studio5 kortárs zenei alkotócsoportnak, és tagja a Magyar Zeneszerzők Egyesületének.

Bródy Sándor *A tanítónő* című színművén alapuló nagyopera írásával pályáztam a Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíj-programjára. Számomra tehát a támogatás egy jelentős méretű mű megvalósítását tette lehetővé. Az MMA-pályázat harmadéves beszámolói és határidői egy olyan struktúrát alkotnak, amely hatékonyan támogatja az alkotói folyamatot, segíti a koncentrált munkát. Egy nagyopera megírása hosszú út, hozzá sokak támogatását kell elnyerni, s ennek a folyamatnak ideális kezdete a pályázat.

Az elkészült művet *Flóra* címmel 2026 decemberében mutatják be a Magyar Állami Operaház előadásában az Eiffel Műhelyházban.

Portréfotó: Raffay Zsófia

MAJOROS
ÁRON ZSOLT

Junior Prima díjas szobrászművész
Budapest, 1982

TRANSZCENDENS TEST-TEREK

Szobraim sajátos hidat képeznek a klasszikus archaikus plasztikai gondolkodás és a napjainkat megújító layerekből építkező képi-téri szemléletnek.

Különböző koncepciók, a női szerepek, a generációs különbségek, a társadalmi elvárások és az elmúlás kérdésköre inspirálnak. A rétegekből épülő rendszerem természeti formák megfigyeléséből és a virtuális tér alapelemeiből eredeztethető, ez a paradox kettősség jellemző korunkra is.

A fa évgyűrűinek struktúrájából vagy a kagylók növekedési mintáiból inspirálódtam, a pixelek és a layerek rendszere pedig a digitális világból hatott rám. Ezeket átültetve horizontális vagy vertikális osztású konstrukciókat hoztam létre. A vertikális osztás szakrális jelleget eredményez, az égi és földi szféra összekötését prezentálja, míg a horizontális szekuláris hatást hordoz.

Hároméves törekvéseim között szerepelt a témám körüljárása különböző anyagbeli, rendszerbeli megvalósításokkal. Célom volt megtalálni a tömegnek, a testnek és a hiánynak a megfelelő arányát: a szobornak maradjon meg a fém anyagának erőteljes maradandó jellege, mindamellett a fényt engedje magába, és mutasson túl a tárgyiasságán. A sematikus ábrázolási mód, mely az érzékeny részleteket nélkülözi, kényszeríti a befogadót a mű körbejárására, annak megfejtésére és befejezésére.

Kompozícióimat az óegyiptomi, az archaikus görög és az etruszk szobrászati előzményekből inspirálódva illesztettem szobrászatomba. A zárt archaikus beállítások hordozzák az időtlen emberi értékek reprezentálását, túlmutatva a különböző korszakok megítélésén és értékrendjén.

Szobrászatom fókuszában a test és annak hiánya szerepel. A test és tömeg viszonyrendszere, az ember és a tér, illetve az ember külső és belső tere közötti kapcsolódási pontok feltérképezése foglalkoztat. Figurális szobrászként az emberábrázoláson túl nemcsak a személy és nem is a karakter megragadása inspirál, hanem az ember esszenciális jellege.

Az ember hármas alapegységéből indultam ki munkáim elkészítése során: a test-lélek-szellem együtteséből. A szobrászat a test és tömeg viszonyait vizsgálja, saját munkáimban törekedtem áttenni a hangsúlyt a testről a lélekre és a szellemre. A héjrendszerű szobraimat távtartó elemekkel nyitottam meg, így formailag könnyebbé és transzparenssé váltak. Az átlátható szobrokat a fény nemcsak körbejárja, hanem meg is tölti, helyet biztosítva ezzel a különböző értékeknek.

Portréfotó: Borsos Misi

Majoros Áron Zsolt:
Mellényes
2020
rozsdamentes acél, 220 × 42 × 42 cm

Fotó: Majoros Áron Zsolt

MARCELL
TAMÁS
DLA

Ferenczy Noémi-díjas tervezőgrafikus-művész
Budapest, 1972

CSÁTH GÉZA MUNKÁSSÁGA A KORTÁRS TERVEZŐGRAFIKA TÜKRÉBEN

Az ösztöndíj megkezdésekor egy olyan könyvtárgy létrehozása volt a célom, amely a könyv funkcionális feladatait – nevezetesen a szöveges tartalom közvetítését – szem előtt tartja, azonban az illusztráció és a tipográfia tekintetében erős kísérleti attitűdöt képvisel.

Programom első blokkjában egy betűtípus megtervezését tűztem ki célul, amelyet végül Flekk néven valósítottam meg. A betű vonalvezetésének, arányainak és meghatározó karaktervonásainak kialakításakor törekedtem arra, hogy a végleges ABC karakterei illeszkedjenek ahhoz a töredezett hatású digitális struktúrához, amely a majdani könyv képi világát is jellemzi, ezáltal erősítve a képek és a szöveg között létrejövő konzekvens vizuális kapcsolatot. A létrehozott betűcsaládot címbetűként alkalmaztam a végleges könyvben.

A második blokkban Csáth Géza novelláit dolgoztam fel illusztratív és tipografikus megoldásokat kombinálva. Fontosnak tartottam, hogy a könyv már megjelenésével is egyértelműen kommunikálja annak emocionális hangulatát. Nem tartottam elsődleges szempontnak a hagyományos értelemben vett olvashatóságot és olvashatósági elvárásoknak történő megfelelést, sokkal inkább annak a kavargó, zaklatott állapotnak a megjelenítését, amely Csáth novelláit, életvitelét és gondolkodását jellemezte. Így az illusztráció és a szöveg nem válnak el egymástól, nem egymást magyarázó grafikai elemek, hanem egységes vizuális folttá olvadnak össze. Ennek ellenére a könyv nem távolodik el a funkcionalitástól, sem formátumában, sem grafikai megjelenésében, és a szöveg értelmezhetősége sem csorbul. Itt azonban lényegesen nagyobb odafigyelést és erőfeszítést kell tennie az olvasónak, mint a hagyományos értelemben vett könyv esetében, cserébe viszont – terveim szerint – erős vizuális impulzusokon keresztül merülhet el Csáth Géza írásaiban.

Tervezéskor a könyvre sosem pusztán csak mint (szöveges) tartalomközvetítő objektre tekintettem, hanem mint olyan designhordozó felületre, mely képes önmaga reprezentációjára anélkül, hogy akár ismernénk a képviselt szöveg valódi tartalmát. Ez a sajátossága teszi lehetővé, hogy a könyv korokon, nyelveken és kultúrákon átívelő designtárggyá váljon.

Marcell Tamás:
Csáth Géza Novellák
2023
művészkönyv

MAROSI
ESZTER

építész
Budapest, 1978

MERT VANNAK MÉG KATEDRÁLISÉPÍTŐ KÉPESSÉGEINK...

„Az életet úgy kell élnünk, mintha játszanánk... Kerüljük a kényszert, s hagyjuk, hogy a kisgyerek örömmel tanuljon. A gyerekek játékok révén okosodnak, a kényszeres okítás nem jut el a lelkükig.” (Platón)

Építészhivatásomat négy gyermekem születése óta nemigen gyakoroltam, miközben identitásom része maradt. Alkotásban, élményekben gazdag éveket éltem meg.

Az MMA ösztöndíjprogramja új szakmai utat nyitott számomra: olyan alkotó- és kutatómunkát végezhettem, amely minden eddigi tudásomat, képességemet és kíváncsiságomat, a művészeti nevelésbe vetett hitemet, lelkesedésemet, tenni akarásomat mozgósította. Lehetőséget teremtett számomra, hogy formába öntsem mindazt, ami foglalkoztat, amit át szeretnék és át tudnék adni.

Így született az építészettörténet korszakaira felfűzött, komplex művészeti foglalkoztatókönyv-sorozatom. Alkotófeladatok gyűjteménye, amelyekkel átléphetünk a képzőművészetek, az irodalom, a zene, a színház vagy akár a divat kapuján. Minden felidézett, feldolgozásra váró korszak lehetőséget nyújt, hogy kapcsolódási pontokat találjunk saját korunkkal. Összehasonlítással, merész képzettársításokkal köthetünk össze térben, időben és gondolkodásmódban távoli emberi alkotásokat.

A művészeti nevelés legfontosabb feladatának tekintem, hogy a gyerekek megtapasztalják a művészetek szépségét, a művészi alkotások létrehozásának és befogadásának örömét. Rendhagyó tudásátadás, a bennük rejlő alkotó fantázia, teremtő képzelet mozgósítása, az élményszerűség, a játékos alkotótevékenység, értő-érző-gondolkodó-alkotó emberekké formálásuk a küldetés lényege. Ezt jelenti számomra a komplex művészeti nevelés fogalma: komplex, mert összművészeti jellegű, és komplex, mert a teljes ember formálására törekszik.

„Elvesztettük katedrálisépítő képességünket...” – olvastam egy jövőkutató megállapítását. Nem tudunk olyan közös terv megvalósításába fogni, amelynek az eredménye nem a miénk lesz, nem számunkra készül el, nem mi vesszük majd birtokba, nem mi magunk aratjuk le munkánk gyümölcsét. A gyermekeink erre tanítanak bennünket: merjük elengedni a pillanatnyi, azonnal teljesülő, kézzelfogható vágyainkat, és gondoljunk a jövőjükre!

Az átadandó ismeret csupán ürügy. A gyerekeknek összeállított, élettel, élménnyel teli foglalkozások nemcsak kézügyességüket finomíthatják, hanem személyiségüket, világ- és énképüket tehetik árnyaltabbá.

Járt és járatlan utakat keresek, hogy mindez megvalósíthatóvá, elérhetővé váljon – akár általam is.

Szent és profán: A nő kétszer – leporellóplakát
Alkotófeladat az *Inspiráló Középkor – Komplex művészeti foglalkoztatókönyv gyerekeknek* című kéziratból
2022

MÁTRAI
ERIK

képzőművész
Miskolc, 1977

A FÉNY VALAHOGY MINDIG ELŐKERÜL

Festőként végeztem a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, de munkásságom nem merül ki a táblakép műfajban. Gyakorlatilag a kezdetektől fogva a médiumok széles skáláját használom alkotásaim megvalósítására. Készítek videómunkákat, fotókat, egész tereket betöltő helyspecifikus installációkat, amelyek a legkülönbözőbb technikákkal készülnek, és gyakran dolgozom kollaborációkban alkotótársakkal vagy egész csoportokkal. Bár a munkáim küllemükben, méretükben, anyag-használatukban nagyon sokfélék, egyvalami mégis összefogja őket, valamilyen formában mindig jelen van a fény.
A fény mint anyag, mint jelenség, mint szimbólum valahogy folyamatosan része az alkotói gondolkodásomnak. A világmindenséget átszövő láthatatlan matéria, mely a sötétséggel egybefonódva láthatóvá, vizuálisan érzékelhetővé és plasztikussá teszi környezetünket, megunhatatlanul része műveimnek. Festményeimben fontos szerepet kap a tér, a levegő, a színek érzékelése és az emberi percepció.

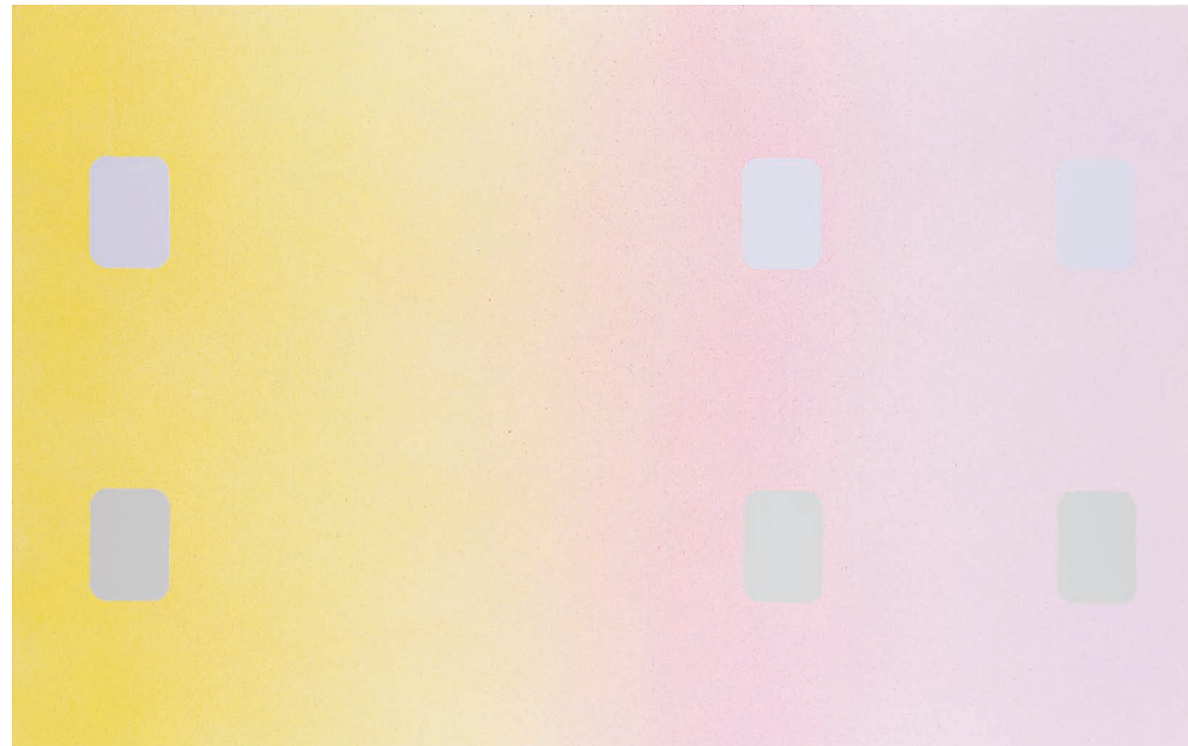

Mátrai Erik:
Szimultán, sárga, vörös, lila, szürke
2022
akril, vászon, 100 × 160 cm

Fotó: Tóth Dávid

MECHLER
ANNA ELIZA

meseíró, szövegíró, karvezető
Esztergom, 1974

TÖRTÉNELMET MESÉLŐ SZAVAK ÉS DALLAMOK

Karvezetőnek, szöveg- és meseírónak lenni egy jól behatárolt területen lehet: ott, ahol a szavak és a dallamok találkoznak. Gyakorló zenész hátteremmel mindig fontosnak tartottam az írásaimban a ritmust, a szövegek saját idejét, lejtését és színezetét. Az elmúlt tíz évben tizenhét könyvem jelent meg; két mesesorozat a járművekről, egy széria a gyógynövényekről és néhány önálló kötet. Országszerte tartottam ismeretterjesztő gyermekfoglalkozásokat, rendhagyó irodalomórákat, és meséltem különféle rendezvényeken: fesztiválokon, könyvtári napokon, a Föld napján, nyárbúcsúztatón. Számos kórusmű és dal, valamint néhány oratórium, opera és kantáta szövegét készítettem el, amelyek során folyamatosan dolgoztam zeneszerzőkkel. Emellett verseim jelentek meg folyóiratokban, antológiákban, és zenei szaklapok számára is írtam cikkeket.

Mindig érdekeltek azok a történetek, amelyek egyéni sorsokat mesélnek el nagy történelmi események idejéből. Mivel huszonegy éve élek Budakeszin, elterveztem, hogy megkeresem és bemutatom a településhez kapcsolódó történelmi örökséget, egyúttal a feledésbe merülő régi eseményekből élő, izgalmas történetet kovácsolok, hogy kinyissam az emberek szemét a körülöttünk lévő értékekre. Így született meg a *Levedi lánca* ifjúsági regény alapgondolata. A honfoglalás korában egy különös, mágikus esemény megy végbe, ami évszázadokon át hatással van az itt élőkre. A helyi gimnázium diákjai kapcsolatba kerülnek a történelmi múlttal, és miközben próbálják megérteni, mi zajlik körülöttük, megismerik a hagyományokat, és meglátják az egyének szerepét, olykor kiszolgáltatottságát egy-egy történelmi szituációban. 2023. áprilisban Budakeszin zajlott a könyvbemutató, a könyvhéten Budapesten került sor a kötet dedikálására.

Egy másik egyéni sors ihlette a Rostand drámája alapján készített librettót, amelyben a szavakész párbajhős történetét a női főszereplő, Roxane szemszögéből ismerhetjük meg. Tóth Péter zeneszerző számára készült a szövegkönyv, ami egy nagyon aktuális kérdésre hívja fel a figyelmet: az emberek ma is éppen úgy álarc mögé bújnak, másnak akarnak látszani a közösségi médiában, mint amilyenek valójában. Cyrano nem vállalta csúnyának tartott arcát, de vajon tényleg sikerült becsapnia Roxane-t? A szövegkönyvben a drámából ismert események mellé odakerül a másik fél töprengése is: a nő gondolatai, álmai, és gyávasága, ami éppúgy hozzájárul a főhősök boldogtalanságához, mint a két férfi, Christian és Cyrano alakoskodása és szerepcseréje.

Portréfotó: Szalmás Krisztina

Mechler Anna önálló kötetei és szövegkönyve az ösztöndíjas időszakból:
Kerék mesék nagykönyve (2020)
Nadin és a varázstégely (2021)
Vonat mesék nagykönyve (2021)
Cili és a varázscseppek (2022)
Repülős mesék nagykönyve (2022)
Gerti és a varázsgömböcskék (2023)
Levedi lánca (2023)
Roxane (librettó Edmond Rostand Cyrano de Bergerac című drámája alapján)

MEDGYESY-SCHMIKLI
NORBERT
PhD

művelődéstörténész
Győr, 1977

TARTALMAS ÜNNEPLÉS AZ OTTHON HANGJÁN

Vizsgálódásom témája a Lajtha László Népzenegyűjtő Csoport (tagjai: Lajtha László, Tóth Margit és Erdélyi Zsuzsanna) 1951 és 1968 között zajlott nyugat-dunántúli népzenegyűjtése. Fő forrásainkat Tóth Margit kéziratos, helyszíni, a Néprajzi Múzeum Etnológiai Archívum Hangtárában őrzött lejegyzőfüzetei, valamint Erdélyi Zsuzsanna és Tóth Margit szintén kéziratos és a Hagyományok Házában található *Dunántúli népénekek* című összeállítása jelentették. A Rábaköz és a Hanság (Sopron vármegye) területéről harminchárom, Vas vármegyéből harminchét, a Szigetközből nyolc, Zalából két település népénekei és jeles napi szokásdalai találhatók bennük. A gyűjtés a magyar népének legrégibb, a XVI–XVII. századból származó irodalmi és zenei stílusrétegét falvanként eltérő dallamvariánsban, nem várt gazdagságban dokumentálta. Elsősorban a *Cantus Catholici* (1651, 1674, 1703) és a ferences Kájoni János szerkesztette *Cantionale Catholicum* (Csíksomlyó, 1676, 1719) népénekváltozatait jegyezték le. Számos himnusz, szekvencia, Mária-antifóna, litánia és barokk kori népének variánsa került felszínre a Szentháromság-olvasóval, népvesperással, 28 bakterénekkel, pásztorénekekkel és hét karácsonyi orgonadudálás-változattal együtt. Az MMA Kiadó felkérésére munkámról monográfiát írok.

A népdalok testvérének tekinthető szakrális témájú népénekek és a jeles napi szokásdalok a népköltészetre jellemző, letisztult gyémánttömörséggel és művészi szinten jelenítik meg az egyes ünnepek tartalmát. Díszes dallamaik egyrészt „az Ég felé emelik” az éneklőt, másrészt az otthonához kötik, egy család vagy település saját arcát jelenthetik. E népénekekhez és szokásdalokhoz személyesen kötődöm, mert a Lajtha-csoport gyűjtési területe, a Rába mente a szülőföldem. Az ünnepadó énekek által egy sokszínű és többfunkciójú, egyszerre archaikus és modern kincsesbánya birtokába jutottam, amelyet szeretnék minél több emberhez eljuttatni. Munkám jelentős részét ez a feldolgozó, elemző és tanító munka teszi ki a PPKE BTK Tanárképző Intézet vezetőjeként, az LFZE Népzene Tanszék tanáraként és a Boldog Özséb Színtársulat (BÖSZK) alapító vezetőjeként. E színkörben immár 22 éve barokk iskoladrámákat és népi játékokat adtunk elő növendékeimmel. Boldog vagyok, hogy gyűjtőként a vasi Perenyében Bejczi Józsefné Hittaller Anna (1928–2015) előénekes révén még élő szokásrend részeként találkozhattam ezekkel a kincsekkel, amelyet a Perenyei Hagyományőrző Egyesület fiatal énekesei éltetnek napjainkban is.

A Lajtha-csoport tagjai:
Lajtha László, Erdélyi Zsuzsanna, Grábócz Miklós és Tóth Margit,
Sopron, 1961.
A kép forrása: www.folkradio.hu

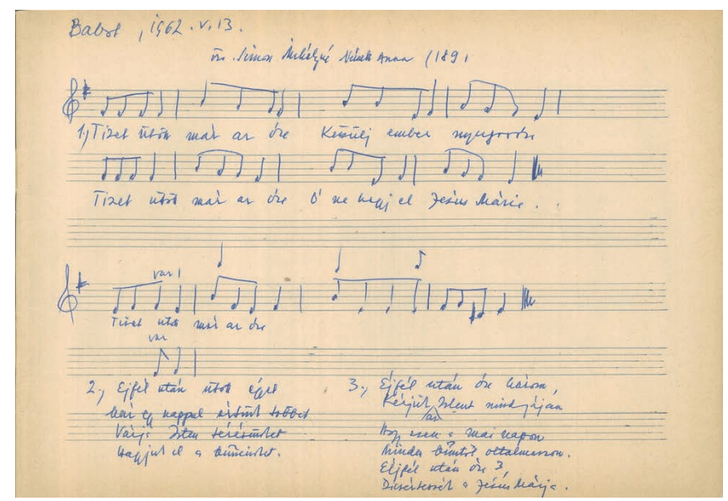

Bakterének Babot községből,
Sopron vármegye, Tóth Margit lejegyzése, 1962.
(*Tóth Margit népzenei gyűjtőfüzetei*, Sopron és Vas megye, 1951–1968.
Néprajzi Múzeum Etnológiai Archívum Hangtára, Budapest)

MÉRY
BEÁTA

képzőművész
Dunaszerdahely, 1987

VILÁGOK KÖZÖTT

Munkáimra jellemzőek az érzékeny, burjánzó felületek, grafikai és egyéb technikákkal létrehozott, sűrű, szövevényszerű rendszerek, organikus térkitöltő struktúrák. Távolról szemlélve sokszor térképszerű, geometrikus alakzatok, melynek kis figurái és egyedi szimbólumrendszere csak közelebbről tárul fel a néző számára. Kiindulási pontjaim természeti képek, jelenségek, melyeket párhuzamba állítok az emberi élet külső és belső történéseivel, világával. Művészetem alapvető iránya, hogy történeteket meséljek az emberben és körülötte található rejtett/láthatatlan erőkről. Alkotási folyamataim során egyfajta lírai, mitológiai rendszer kiépítésére törekszem. Az emberi élet mélységei, nagy átmenetek érdekelnek: mozgás, fejlődés, hanyatlás, felemelkedés és átalakulás; ezenfelül a magány és kapcsolódások: kapcsolódás önmagunkhoz, embertársainkhoz, a természethez és ezeken keresztül az isteni, transzcendens dimenziókhoz. Fontosnak tartom az ősi, archaikus, kultúrákon átívelő szimbólumok tanulmányozását, megértését és használatát, amelyek a művészetet a racionalitás tartományán kívülre helyezik. A hagyományos, népi textilek motívumai, kompozíciói nagy hatással vannak munkáimra. Munkáimba a Jáván elsajátított batiktechnika elemeit is beépítem. 2017 óta rendszeresen utazom Indonéziába. A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjas időszaka alatt a nyugati és keleti filozófia érintkezésének lehetőségeit vizsgáltam, szintézist keresve e két térben nagyon távoli világ között. Vizsgálódásaim sarkalatos pontja maga az utazás/utazó kérdéskörének a boncolgatása is volt: a világokon való átutazás, az elszakadás és az összeköttetések akadályai és lehetőségei érdekeltek. *Imago Mundi* című ösztöndíjas programomban vizuális világomnak térbeli továbbfejlesztését is célul tűztem ki: ennek eredményképp a főként művésztelepek, művészeti rezidenciaprogramok során készült kísérleti, installációs munkákban fokozatosan egyre nagyobb szerepet kaptak a mulandó anyagok és a fény.

Méry Beáta:
Zarándoklat a forráshoz
2021
batik, növényi festékek, világítódoboz, 80 × 80 cm

MIKLYA
GÁBOR

szobrász
Békéscsaba, 1971

A SZOBOR FELÉPÍTÉSE

Mindig is foglalkoztatott a térbeli építési folyamat, a tárgyak létrehozása. Később tudatosult, hogy ez a szándék leginkább szobrokban ölthet testet. Az évek során számos különböző karakterű, klasszikus és kísérleti jellegű szobrászi eljárást próbáltam ki, melyeket lehetőség szerint az adott témához igazítottam. Az anyagok felhasználása, alakítása eközben vissza is hatott az alkotási folyamatra, mivel mindhez más megközelítés és alkotói stratégia kapcsolódik. Hamar kiderült, hogy engem legerőteljesebben a kövek időtlen, nehezen alakítható, de önmagában is erőt sugárzó világa vonz. Egyes munkák és a személyes kíváncsiságom ugyan ma is gyakran ösztönöznek újabb anyagkísérletekre, szobrászi gondolkodásom meghatározó eleme mégis a kőszobrászat marad.

Munkáim formavilágának kialakulásában a környezetünk tereinek megjelenése, az azokhoz kapcsolódó tértapasztalatok feldolgozása jelentős szerepet játszott. Szobraimban az emberi épített világ és a természeti formák összefüggésében létrejött terekben, tömegekben az emocionális hatások, kulturális sajátosságok megjelenését modelleztem. A többnyire geometrikus síkokból, ívekből, tömegekből, üres terekből álló képletek, helyzetek formai ritmusát, az azokból fakadó szellemi tartalmakat jártam körül tárgyaimban. Az ezekben megjelenő mintázatok kisebb-nagyobb tematikus sorozatokban öltöttek testet.

Az utóbbi években leginkább az építés logikája kezdett foglalkoztatni. A kiválasztott alapelemek mint állandó formai összetevők szerepelnek a munkák összefüggő csoportjaiban, amelyek lehetnek geometrikusan szigorúak vagy éppen organikusan burjánzók is. Az ösztöndíj segítségével alkalmam nyílt bevonni több új alapanyagot is ebbe a munkába, ami termékenyen hatott a további tervezésre.

A forma alakítása mellett az alkotási folyamat motivációja, stratégiája és körülményeinek feltérképezése is érdekelni kezdett. Saját tapasztalataim mellett érdekes volt követni a kollégák egyéni alkotási módszereit, nézőpontjait is. Ezek rendszerezése, mintázatainak feltérképezése és összegzése továbbra is inspiráló kihívás számomra.

Portréfotó: Körtvélyesi László

Miklya Gábor:
Átrágva
2023
tardosi mészkő, 29 × 14 × 74 cm

Fotó: Horváth S. Gábor

MOHOS
ZSÓFIA

Kőrösi Csoma Sándor-díjas fotográfus
Budapest, 1991

PALÓCOK ÉSZAKON ÉS DÉLEN

Portré- és dokumentarista fotográfus vagyok, aki főleg az eltűnőben lévő paraszti világot fényképezi. 2019-ben jelent meg első önálló fotókönyvem *Görbeország* címmel. A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjasaként 2020 óta két falu: a Palócföldön található Rimóc és a szerbiai Vajdaságban elhelyezkedő Kupuszina életét követem a közösségi eseményeken és a személyes történeteken keresztül.

Rimócon a palóc népi kultúra máig színesen él, a viseletet idősek és fiatalok is hordják, ünnepeiken minden generáció megéli őseik hagyományait, az idősek számára pedig fontos a földművelés, együtt élnek a természet körforgásával.

Kupuszinára Mária Terézia idején települt a palóc lakosság, és a második világháborúig zárt közösségként éltek, így palócos hagyományaikat, beszédüket szinte érintetlenül megőrizték. A hétköznapok és az ünnepek alapvető jellemzője a hagyomány, a viselet, a múlt tisztelete.

Sorozatom célja azt vizsgálni, hogy a különös földrajzi távolság ellenére mi az, ami mégis összeköti a két falut. Mi adja a palóc összetartozás alapját? Mi motiválja az ott élőket, hogy kutassák, őrizzék, megéljék őseik hagyományait? Mi lehet a jövője ezeknek az értékeknek?

Az évek során mindkét településen meglátogattam időseket, akik a hétköznapokat is népviseletben töltik. Tevékenységeik közben meghallgattam a történetüket, melyeket le is jegyeztem. Részt vettem minden közösségi eseményen, ahol megjelenik a hagyomány, így ott voltam a szüretbálon Kupuszinán vagy a Kisasszony napi búcsúban Rimócon. Szinte észrevétlenül a közösség része lettem, így váltak a fotók és az egész sorozat egyre személyesebbé. A tárgyak és az arcok már nem csupán képek egy távoli világról, hanem mindegyik egy közeli, ismerős történetet rejt. A sorozatból 2023 októberében jelent meg a *Lélekjelenlét – Két palóc falu* című könyvem.

Mohos Zsófia:
Lélekjelenlét – Két palóc falu

Úton (Rimóc)
2021
giclée nyomat dibond lemezre kasírozva, 50 × 70 cm

Búcsús menet (Rimóc)
2021
giclée nyomat dibond lemezre kasírozva, 70 × 100 cm

Portréfotó: Gyetvai Gergely

MÓZES
GERGELY

filmrendező
Nagyatád, 1990

SZEMÉLYES TÖRTÉNELEM: BARANSKI TIBOR FÉLELMET NEM ISMERŐ TÖRTÉNETE

Meggyőződésem, hogy előtörténetünk szereplőinek történelmi meghatározottságát, emberi mivoltát megismerve, sokszor példaértékű történeteiket felkutatva alakíthatjuk emberi arcúvá jövőnket, s válhatunk hiteles, egymásért felelős alkotóvá magunk is. Számomra a filmkészítés ad lehetőséget arra, hogy tegyek valamit a még elérhető történetek közvetítésére, sorsok felmutatására kortársaim s az utánam jövők számára. Talán éppen ezért fordulok különös figyelemmel minden olyan történet felé, ami arról szól, hogy mi történt a „mi időnket" megelőző évszázadban.

Ösztöndíjas programom vállalása egyben az alkotói küldetésem is volt: egy messze nem hétköznapi ember, Baranski Tibor katolikus papnövendék nagyszerű és Magyarországon alig ismert történetének mozgóképes megjelenítése. Egy olyan ember történetének a megismertetése, aki – mint elmondta – „nem ért rá félni", amikor honfitársait mentette a II. világháború poklából, amely pokol párhuzamos ellentörténetként Kun páter nyilas szerzetes rémtetteinek tükrében mutatkozik meg a nézők előtt.

A *Mindhalálig* egy mozgókép alkotói kísérlete is egyben, amely az elbeszélés nyomán kibontakozó, a szereplők – leginkább a főszereplő – interpretációja szerinti valóság újrateremtésére irányult a mozgókép eszközeivel, a játékfilm, a dokumentumfilm és az animációs film műfaji határain egyensúlyozva. A kísérlet tétje volt, hogy működik-e a megjelenítés módjára elképzelt vizuális ötletem, eredményes-e az a dramaturgiai, technikai eljárás, amelyet alkalmaztunk.

A különleges technikával készült animációs dokumentumfilm Baranski Tibort a magyar történelmi emlékezet méltó részévé emeli, felmutatva az emberség végső győzelmét a terror felett. A televíziós sugárzások mellett az elmúlt évben számos fesztiválon részt vettünk, kiemelve a III. Pápai Nemzetközi Történelmi Filmfesztivál versenyprogramját, ahol megnyertük a Best Short Documentary kategóriát, májusban pedig a 10. Savaria Filmszemlén különdíjban részesültünk. Filmünk legutóbb 2023 novemberében a Verzió Dokumentumfilm Fesztivál magyar versenyprogramjában volt látható Budapesten.

A filmrendezés mellett jelenleg a Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Iskolájának végzős doktoranduszaként tevékenykedem, valamint az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tanársegédjeként diákjaimmal a történetalkotás különböző formáival foglalkozunk.

Portréfotó: Nagy Adrienn (EKKE)

Mózes Gergely:
Mindhalálig
2022
animációs dokumentumfilm, 46 perc
Animációs rendező: Verhóczki Ádám

Mucsi Gergő az
I. Dél-alföldi Ütőhangszeres Szakmai Nap és Konferencia gálakoncertjén
Szeged, Korzó Zeneház,
2019. október 5.

Fotó: Tóth Annamária

MUCSI
GERGŐ
PhD

ütőhangszerművész
Szeged, 1987

A RITMUS NYOMÁBAN

Már gyerekkoromban is magával ragadott a zene ritmusa és az ütőhangszerek változatos világa. A ritmus valamiféle különleges kapcsolódást hoz létre az ember és a környezete között. Talán mindezek hatására választottam hivatásomnak a zeneművészetet, és lettem ütőhangszeres művész. Az SZTE Bartók Béla Művészeti Kar oktatójaként a hangszeres zene gyakorlata és tanítása mellett elméleti kutatásokat is szívesen folytatok: élénken él bennem a kíváncsiság, hogy ez a különleges kapcsolódás – a ritmus és ember viszonya – hogyan jön létre, és milyen hatásokat eredményez. Eddigi szakmai pályafutásom során ezért nagy hangsúlyt fektettem a gyermekek zenei nevelésére, a zenei ismeretterjesztésre is. Létrehoztam a *Ritmuskuckó* zenei előadás-sorozatot, amely az ütőhangszerek megismertetését tűzte ki célul. Doktori disszertációmat pedig a hat-nyolc éves gyermekek ritmikai készségfejlődéséről és fejlesztési lehetőségeiről írtam. A tanulás és tudásmegosztás új színtereit keresve a szakma képviselőire is igyekeztem gondolni: 2019-ben megszerveztem Szegeden a Dél-alföldi Ütőhangszeres Szakmai Nap és Konferenciát (DUSZK), mely 2023-ban már harmadik alkalommal fogadta az érdeklődőket.

A neveléstudományi vizsgálatokon túl az ütőhangszerek történeti kutatásával is szívesen foglalkozom. Az ütőhangszerek kialakulásával és fejlődéstörténetével elenyésző számú hazai szakirodalom foglalkozik, ezért célul tűztem ki, hogy magyar nyelvű kiadványokat készítek az ütőhangszerek történetéről. A Magyar Művészeti Akadémia hároméves ösztöndíjprogramja támogatásával hiánypótló kiadványsorozatot készítettem *Ritmus füzetek* címmel, melynek első öt kötete a ritmikai készségekkel, valamint négy dallamjátszó ütőhangszer (xilofon, marimba, vibrafon, harangjáték) történetével foglalkozik. Az elkövetkező években további füzetek elkészítését tervezem, amelyek sorozatot alkotva reményeim szerint sikerrel hozzájárulhatnak majd az ütőhangszerek mélyebb és szélesebb körű megismeréséhez.

Portréfotó: Suták Erika

NAGY
ZOPÁN

költő, író, fotóművész
Gyoma, 1973

NYITOTT MŰVEK – KÉPZŐMŰVÉSZETI, IRODALMI, FOTÓMŰVÉSZETI ÁTFEDÉSEK

A művészeti ösztöndíjjal részben egy komplex irodalmi-művészeti könyv megírására és megalkotására vállalkoztam, amely művészeti szabad-esszéim és reflexióim átfogó gyűjteménye lett.

A különféle műfajok, stílusok találkozása, azok kölcsönhatása, rétegződő viszonya érdekel leginkább. Az individuum, az alkotói én kinyilatkoztatása – vagy éppen megismerhetetlensége, rejtőzése –, írásaimban, exponálásaimban, előadásaimban való kibontása egyaránt fontos.

Piran (tenger-trilógia).
Részletek egy kiállítás margójára:

Analóg fotográfiai kísérletek: dupla-tripla expozíciók ('84-ben, '91-ben lejárt) roncsolódott nyersanyagokra, főként 6 × 6-os formátumú régi gépekkel; illetve egy Super 8-as kisfilm is feltárul az elmék különtermeiben…

Amott performance-videó vibrál (a tenger-parti nudista strandon), ami egy víz alatti felolvasás adaptációja, szürreális jelenetekkel kísérve… Archaikus és kortárs feloldódás: technikák, évek, látásmódok közötti átjárások, illetve rétegződő, szemcsés-fátylas találkozások a kortalan atmoszférák jegyében…

A *leíró* (Azaki Nemazaki alteregója) apró fotómasina-nyomatokkal teli fehér ingben, nyakig begombolva (de alul semmi), egyik kezében a *Felhő regény* című kötetét fogja, egyensúlyozva halad a tengerbe az éles kövek között, majd két szikla közé ül, felolvas, merül, leolvas: megmerül… A tengernek tart víz alatti beolvasást…

A repetitív folyamat töredékei is egyféle lebegést okoznak, néha emberi hangok szúrnak be, víz élei vágnak húsba, hullám-törések adnak réteges recsegést, valahol (szimultánban) Steve Reich néhány műve szintén a víz alá merül, s egyféle *mélylélegzet-tudatalatti / légtüneménytani* érzet is megjelenik…

A performer hölgy (természetesen ő is ruha nélkül) kamerára rögzít: a víz alatti felolvasóra közelít, majd arcának, testének, az elemeknek átadott lényének tehetetlen kövekhez-csapódását, vonagló rángását lassítva veszi, aztán a végtelen felé *zoom*ol, az éggel összemosódó, vakító tenger-horizontot pásztázza (szelleme alámerül) – s abban a másod-percben 365 búvárnak egyszerre áll meg az órája…

A szerző kihalássza a menthető, medúza-szerűen áttetsző lapokat, a síkosan lebegő-merülő, málló, összegyűrt textúra-maradékokat… A part immár üres, árva: ó, a könyv corpus-foszlánya…

Nagy Zopán:
Odžaci
2022
performance-részlet duplex, Pajtás géppel

NÉMA
JÚLIA
DLA

Ferenczy Noémi-díjas porcelán- és kerámiatervező, képzőművész
Budapest, 1973

VÍZFÖLDRAJZ

Szemléletemet Kelet–Nyugat-érintkezések tapasztalatai formálták, hidakat építve a konstruktív és konkrét művészet, a távol-keleti esztétika, az európai formatervezés és a helyi fazekasság hagyományai között.

Húsz éve elkötelezetten foglalkozom a magas hőfokú fatüzeléses eljárással és esztétikával, amiről mérvadó szakkönyvet publikáltam (*Magas hőfokon: Közelítések a fatüzes kerámiához,* 2013). Stúdióm az első és máig egyetlen olyan vállalkozás hazánkban, ahol saját kemencében, professzionális módon készülnek műalkotások, építészeti kerámiák és asztali edénykészletek, melyek iskolateremtő hatást gyakoroltak a tálalás módjaira a kortárs magyar gasztronómiában.

Kezdettől fogva törekszem arra, hogy hazai alapanyagokból dolgozzak. Egy fenntartható művészeti gyakorlat jegyében a természetből gyűjtök eredeti forrásokat: agyagokat, ásványokat, földet, sziklákat. A helyi források feltárása és alkalmazása az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram támogatásával komoly, úttörő kutatás-fejlesztéssé szélesedett.

Vízföldrajz című programom első részében vizeink mentén felkutatott nyersanyagokkal készítettem éttermi tálalókészleteket (Salt Budapest, Clarisse Étterem) és építészeti kerámiát (Kamalduli Remeteség, Majk). Az ismerősből nyitottam fel ismeretlen dimenziókat, színeket, gazdag és időtálló minőséget a lokális gondolkodás jegyében.

Figyelmem eközben a Balaton-felvidék páratlan geodiverzitása felé fordult, melynek földtani örökségéből az UNESCO Geopark szakmai együttműködésével meríthettem. Olyan autonóm plasztikai műtárgyegyüttest készítettem, amelyben a naturális ásványanyagok és elemi fizikai folyamatok vad spontaneitása egy saját geometrikus formarend tisztaságával olvadt eggyé. Műveimből a Veszprém–Balaton Európa Kulturális Fővárosa 2023 keretében nagyszabású önálló kiállítást rendezhettem. A veszprémi Művészetek Házában *Folyékony föld: objektek a vulkánok tengeréből* címmel megvalósult tárlatom egy szobrászi táj formáin közelített a kerámia mint művészeti médium eredetvidékéhez.

Portréfotó: Czigány Ákos

Néma Júlia:
Litoszféra – Metal I.
2023
porcelán Balaton-felvidéki kőzetekből készített mázzal, fatüzeléses égetés 1350 °C, 30 × 30 × 30 cm

Fotó: Czigány Ákos

ORR
ANDRÁS

grafikusművész
Budapest, 1982

„TALÁLNI EGY FÁT, EGY ZUGOT, AMIRŐL SENKI NEM TUDOTT”
(J. R. R. TOLKIEN)

Az ösztöndíj ideje alatt a tájkép és a térkép műfaja közötti összefüggéseket, fúziós lehetőségeket kutattam. Olyan panorámaképek készítése volt a célom, amelyeken a valóságban létező motívumok jelennek meg tájképi kontextusban, de ezzel párhuzamosan a látvány térbeli összefüggései és a helyszín apró részletei, történései is feltárulnak.

Egyedi grafikákat akartam létrehozni, és fontos volt számomra, hogy olyan technikát válasszak, amelyben a grafikai és festészeti gondolkodásmód egyaránt szerepet kap. A megvalósításhoz lazúros akvarellfestést használtam. Az akvarell a festészet és a grafika határterületén helyezkedik el, bejárást biztosít mindkét dimenzióba, mindkét eszköztárba. A technikához nagy segítséget jelentettek a Schola Graphidis Művészeti Gyűjteményben található akadémikus tájképfestészeti, akvarellfestészeti tankönyvek és mintalapok. Ezek az 1790 és 1860 között kiadott művek a mára szinte feledésbe merült klasszikus európai művészi értékrendbe és munkamódszerekbe engedtek betekintést.

Inspirációm fő forrásai a Balaton-felvidék és a Kisalföld tanúhegyein tett kirándulások, gyűjtőutak voltak. Csodálattal töltenek el az itteni természeti képződmények, települések, hagyományok. Felmenőim egy része erről a vidékről származik, gyermekkoromban nyaranta gyakran megfordultam itt, így erős személyes kapcsolat is fűz a környékhez. A gyűjtőutak során drónnal készített légi felvételek nélkülözhetetlen vizuális nyersanyagot képeztek a munkámhoz. A drónozás által a műholdak statikus, dokumentatív felvételeinél sokkal részletesebb, élettelibb fényképekhez jutottam, nem is beszélve arról, hogy így rögzíthetők voltak különböző fényviszony-, és időjárás-variációk is.

Sokat merítettem a középkori és kora újkori térképek vizualitásából. Ezek a grafikai művek inkább tekinthetők tájillusztrációknak, mint a mai értelemben vett térképeknek. Az újabb korok precíz méréseken alapuló tárgyilagosságával szemben egy számomra sokkal befogadhatóbb, emberibb és személyesebb „mesevilágként” mutatják be a földfelszínt. Képeim készítésekor hasonló látás- és láttatásmód képviseletére törekedtem és törekszem a jövőben is.

Orr András:
Topografikus tájkép III. – Hegyesd, várrom
2021
akvarell, papír, 75 × 105 cm

Fotó: Orr András

OSZTROSITS
ÉVA

Junior Prima díjas hegedűművész
Szombathely, 1993

A TRADÍCIÓK TOVÁBBÖRÖKLŐDÉSE – BARTÓK ÉS VERESS

Osztrosits Éva 2017-ben szerzett diplomát a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, Kokas Katalin tanítványaként. Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Iskolájának végzős hallgatója. Mesterei közt szerepel többek közt: Kokas Katalin, Keller András, Kurtág György, Kalló Zsolt, Gulyás Márta, Günter Pichler, Wagner Rita, Kelemen Barnabás és Takács-Nagy Gábor. Számos versenyeredmény fűződik a nevéhez, mint például 2016-ban a Weiner Leó Országos Kamarazene Verseny szonáta kategória 1. díja. A 2017/18-as tanévben doktoranduszhallgatóként kamarazenét oktatott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen.

Olyan neves előadókkal játszott együtt, mint Vilde Frang, Kelemen Barnabás, Kokas Katalin, Keller András, Klenyán Csaba, Fejérvári Zsolt vagy Fejérvári Zoltán.

Szólistaként föllépett az Osztrák–Magyar Haydn Zenekarral, a Concerto Budapesttel, a Kodály Filharmonikus Zenekarral és a Savaria Szimfonikus Zenekarral. 2018-ban a Zathureczky Ede Versenyen négyéves használatra elnyerte a mester Rogeri mesterhegedűjét és egy Sartory-mestervonót.

Osztrosits Éva elhivatott kamaramuzsikus: jelenleg a Korossy Kvartett tagja.

2021-ben a kvartett tagjaként a nemzetközi Bartók Világversenyen öt különböző különdíjat vehetett át. Egy évre rá felvételt nyertek a madridi Reina Sofia Egyetemre, ahol a legendás Alban Berg Quartet primáriusánál, Günter Pichlernél csiszolhatták tovább tudásukat. Ugyanebben az évben a Kocsis–Hauser Alapítvány kuratóriuma Kocsis Zoltán-díjjal jutalmazta a Korossy Kvartett tagjait.

„A Magyar Művészeti Akadémia hároméves ösztöndíjprogramjának keretében Veress Sándor összes hegedűt és brácsát alkalmazó kamaraművének a megszólaltatását tűztem ki célul. A Bartók Béla inspiráló közelségében kibontakozó szerző kompozícióihoz Bartók Béla megfelelő apparátusú műveit társítottam, amelyeket hat koncerten szólaltattam meg zenésztársaimmal. Az *Essentia Artis* programsorozat keretében előadott Veress- és Bartók-művek a két szerző olyan esszenciális kamaramuzsikái, amelyekben erőteljesen megjelennek a népzenei hagyományokból kibontakozó elemek.” *(Osztrosits Éva)*

Portréfotó: Hrotko Bálint / BMC

Osztrosits Éva a ***Classicus Quartet*** sorozatának koncertjén Langer Ágnes hegedűművésszel
Budapest Music Center, 2021

Fotó: Hrotko Bálint / BMC

RÁCZ
ERIKA MAGDOLNA

ötvös, népi iparművész, a népművészet ifjú mestere
Berettyóújfalu, 1975

ÉKSZEREKBEN TOVÁBB ÉLŐ HAGYOMÁNY

Ékszereimet szeretem úgy megformálni, hogy bennük legyen a régmúlt öröksége, de használhatóságuk minden tekintetben megfeleljen korunk igényeinek. Szakmai tanulmányaim idején olyan mesterekkel dolgozhattam – név szerint Ötvös Nagy Ferenccel és Gyöngy Enikővel –, akik ráirányították figyelmemet a népművészetünk értékeire, formakincsének gazdagságára.

Tanulmányaim kezdete óta igyekeztem megragadni minden lehetőséget a bemutatkozásra, megmérettetésre. Kézműves és népművészeti témájú kiállításokon vettem részt és zsűriztettem munkáimat. 2000-ben sikeresen pályáztam meg a Népművészet Ifjú Mestere címet, 2001-ben népi iparművész lettem. Az ötévente megrendezett Élő Népművészet Országos Kiállításokon három Gránátalma-díjjal jutalmazták alkotómunkámat 2004 óta. Ékszereim tervezésénél a népművészeti hagyományainkat tekintem kiindulási alapnak.

Az alkotómunka során számos olyan terv születik, ami az adott pillanatban nem kap lehetőséget a megvalósításra. Papírra kerül egy vázlat formájában, és évekig fiókban pihen. Közel húszéves ékszerkészítői munkám alatt sok ilyen megvalósításra váró feladat gyűlt össze, és maradtak olyan fémműves technikák, amelyekben nem tudtam kísérleteket folytatni, elmélyülni.

Ösztöndíjas pályázati programomat három egységből építettem fel. Az első szakaszban a napjainkban ritkán alkalmazott azsúrzománc- és erdélyi zománctechnika alkalmazási lehetőségeit tártam fel a népi díszítőművészet ihlette ékszereken, a magyar iparművészeti előzmények tanulmányozásával. A munka eredményeként ékszerszettek készültek, amelyeken keresztül megismertem a zománcok alkalmazásának új lehetőségeit.

A második szakaszban az ékszerek plasztikus megformálásával foglalkoztam a népi építészet, textil-, kerámiamunkák és az őshonos természeti környezet formavilágának elemzésével. Ebben a munkaszakaszban változatos ékszertípusok és témák foglalkoztattak: a Hortobágy őshonos növény- és állatvilága, a pásztorok kulturális öröksége, a magyar népmesék, balladák, szentek legendái.

A harmadik szakaszban a népviseletben használt öltözékkiegészítők megalkotását terveztem, vizsgálva azok hagyományőrző és modern szemléletű felhasználási lehetőségeit. Az ösztöndíjprogram értéktudatot adott, és lehetőséget teremtett arra, hogy a korábbi évek alatt összegyűjtött ötleteket, témákat, technikákat rendszerbe szervezve, tervezett program szerint valósítsam meg.

Rácz Erika Magdolna:
Sodronyzománcos ékszerszett
2022
tűzzománc, fehér jáde, tenyésztett gyöngy
nyaklánc: 3,6 × 48 cm, fülbevaló: 1,5 × 3 cm, karkötő: 1,5 × 22 cm

SCHRECK
ÁKOS
DLA

építész, belsőépítész
Pécs, 1976

MIT HAGY(J)UNK HÁTRA?

A világ változik, az építészet lassú, miközben minden kornak van saját struktúrája. A tér indikátor és a változás ügynöke is egyben. A mienk átmeneti kor: valósból virtuálisba. Az épületek a tudás manifesztumaként, a társadalom kivetüléseiként értelmezhetőek. Az építészet kultúrát átörökítő szerepében a váz, és az általa közrefogott tér a megmaradó, ezáltal leghosszabb távon üzenetközvetítő elem. Ez a csontozat mutatja, honnan jövünk, kijelöli, hogy milyen ma az élet, ez adja szabadságunkat, és determinál is egyben. Hogyan értelmezhető a váz a társadalmi és az épített struktúra kölcsönhatásában? Mit mutat térbeli és időbeli metszeteiben? Pillanatképeket, mozgásteret, változási potenciált? Egymásra ható alanyt és tárgyat? A technológia által indukált kultúraváltásban egyre hangsúlyosabb a virtualitás. A teret mindenutalan távoli valóságok perforálják. A tér háttér lesz? Csak váz marad? Mit tervezzen az építész, és mit mondjon a gyerekeinek?

Az ösztöndíj során formai-logikai kutatást végeztem rajzokkal, modellekkel. Térbeli szerkesztések vizsgálatával dolgoztam ki variációkat. Az elkészült műveken keresztül önálló motívum- és téralakítási nyelv jött létre. Elméleti modellé transzformáltam a szöveges háttéranyagokat és személyes analógiáimat, ezáltal felépítettem a műveket összerendező logikai struktúrát.

Az eredményeket bemutató – a további munka alapjául szolgáló – kiállítási anyagot is előkészítettem. A munkát a szabadság és a folyamatosság kettőssége kísérte, az ösztöndíj hároméves időtávja felszabadító perspektívát és inkubációs keretet jelentett. Az elmélkedés és az alkotás párhuzamosan haladt, a rétegzett munka során, elágazásokon végighaladva sok koncepciót, irányt és logikát próbáltam ki. A folyamat visszafejthetősége érdekében a köztes lépéseket összefoglaló füzetekben dokumentáltam. A kutatás illeszkedik a tudásterekkel, vagyis az információfeldolgozás tereivel foglalkozó elméleti munkához, vizuális világot teremt annak textuális konstrukciója köré, és párhuzamosan tervezői tevékenységembe is beépül.

A Minusplus vezető tervezőjeként dolgozom. A céget 2002-ben alapítottuk Alexa Zsolttal és Rabb Donáttal. Munkánkat többször díjazták, 2015-ben elnyertük a Budapesti Építész Kamara Nívódíját. 2022-ben Az év belsőépítész cégének választották a Minusplust. Munkánkat számos kiállításon, szakmai folyóiratban és könyvben mutatták be.

Portréfotó: Török Tamás – topogram

Schreck Ákos:
Fekete kocka IV.
2023
rétegelt lemez festve, 60 × 60 × 60 cm

Fotó: Török Tamás – topogram

SÜTŐ
ERIKA

magyar formatervezési díjas porcelántervező művész, ékszerész
Kecskemét, 1984

NŐI ARCHETÍPUSOK AZ ÉKSZER NYELVÉN

Munkáimat elsősorban a természet és a kulturális környezet inspirálja. Alkotásaim gyakori kiindulópontja a természet adta formák, struktúrák, arányrendszerek és felületek absztrakt megfogalmazása, átírása. Az anyag szépségét nyomatékosító, letisztult formaadású munkáimban szeretem kihangsúlyozni a porcelán eleganciáját, az anyag nemességét, valamint a tárgyakban rejlő ideális arányok és a tökéletes összhang létrehozására törekszem.

Szeretek kísérletezni, új anyagokat, felületeket, funkciókat kihozni egy adott tárgyból, különböző anyagokat társítani. Tervezői munkámban az ékszertervezés egy kiemelt terület. Számomra egy ékszer nemcsak dekoratív tárgy lehet, hanem egy kis méretre redukált művészeti alkotás, amely egyaránt kifejezőeszköze alkotójának és viselője személyiségének. A funkcionalitáson túl jelentést hordoz, érzéseket ébreszt, kommunikációs eszközként működik.

Az MMA-ösztöndíj keretein belül a női archetípusok kutatása volt a fő témám, melyet konceptuális ékszereken keresztül mutatok be. Az ékszerek tervezését és kivitelezését elméleti kutatómunka előzte meg, melynek alapját Jean Shinoda Bolen japán-amerikai pszichiáter tanulmányai nyújtották. Az archetípus szó őseredetit, őstípust jelent, a fogalom Carl Gustav Jung svájci pszichoanalitikustól származik. Bolen a jungi szemlélet alapján jutott arra a gondolatra, hogy a nőket hatalmas belső erők, késztetések befolyásolják: az archetípusok, melyek a görög istennők alakjaival megszemélyesíthetők. Ezek alapján a nők „belső istennői" határozzák meg viselkedésüket, értékrendjüket, férfiakhoz való viszonyukat, emberi kapcsolataikat, melyek személyiségük kollektív tudattalanjában dolgoznak.
A női archetípusokat az ékszer nyelvén keresztül, narratív módon kívántam bemutatni, minden ékszernél az archetípusnak megfelelően más-más anyagot és technikát választva, melyek a tárgyak üzenetét erősítik. Ékszereim kísérleti és terápiás jellegűek, a történet-mesélésen túl alkotói kereteim kitágítása, saját korlátaim átlépése volt a célom, hogy új területeket ismerjek meg, új technikákat és anyagokat próbáljak ki, és általuk tovább-fejlesszem művészi kifejezőeszközeimet.

Portréfotó: Perness Norbert

Sütő Erika:
Héra nyakék
2021
sárgaréz, 24K arany bevonat, akril, forrasztás, galvanizálás, 18 × 18 × 8 cm

Fotó: Golovics Ferenc

SZENTGYÖRGYI
SZANDRA

formatervező művész
Budapest, 1982

A MÖBIUS FÉNYINSTALLÁCIÓS ELEMRENDSZER TERVEZÉSÉNEK RÖVID ÖSSZEFOGLALÓJA

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram hároméves időszaka alatt lehetőséget kaptam egy fényinstallációs elemrendszer megtervezésére, részleteinek a tanulmányozására. A tanulmányban szereplő külföldi és hazai példák szemléltetik a fényinstalláció léptékének határait. A bemutatott példák szerint az installációk által közvetített üzenet akár egy létesítményimidzs eleme is lehet, a világítási és műszaki elvárásokon túl.

A fényinstalláció tervezésének alapkoncepciója akár műszaki, akár emocionális, kifejezi egy irodaház koncepcióját és identitását, pozitív érzéseket kelt a látogatóban, valamint hozzájárul a tér optimális megvilágításához.

Több esetben a filozófiai mondanivaló is fontos szerepet tölt be. Ez a megállapítás főleg a középületi installációkra jellemző, mert a lakossági felhasználásnál általában nincs megfelelő tér és belmagasság ennek kibontakoztatására.

Az általam megtervezett elemrendszer tervezési fázisai: az ives formarendszer, amelynek elemei skálázhatók, összeilleszthetők, többféle anyagból és fényforrási megoldással kivitelezhetők. A kidolgozott alapforma a Möbius-szalag, mert ez a feszültséggel teli végtelent is szimbolizáló alakzat számos anyag- és formai variáció létrehozására ad lehetőséget. Az elemek sorolásával és összekapcsolásával a kompozíció a térhez alakítható, a fény tetszőlegesen integrálható, így létrehozva a fényinstallációt. A hazai gyártók, forgalmazók anyagait figyelembe vettem és felhasználtam.

A fényinstalláció választott anyaga a rozsdamentes szőtt rács, amely tűzálló, strapabíró, jól takarítható, tetszőlegesen színezhető. További előnye, hogy öntartó, a szélek csiszolással eldolgozhatók, láthatatlanok az illesztési pontok, könnyű az összsúlya, ezért az adott elvárásoknak megfelelően igazítható a felfüggesztés módja.

A szőtt rács három domináns világítási koncepcióval rendelkezik.

A formát belülről világítva áttetsző, csillogó, légies felület jön létre, míg kívülről világítva egy csillogó, tömör felületet kapunk. A forma élét világítva térbeli grafika keletkezik.

Ez a képzőművészeti látványelem hangsúlyozhatja az épület identitását, hangulatát. A képen a fényinstalláció legkisebb kompozíciója látható.

A három év alatt a Möbius fényinstalláció sikeres munkának bizonyult, több önálló és csoportos kiállításon, interjún kapott lehetőséget a szereplésre itthon és külföldön egyaránt, például a Dubaji Világkiállításon (2021) a magyar pavilonban vagy a Milano Alcova nemzetközi kiállításon (2023).

Portréfotó: HFDA – Magyar Divat & Design Ügynökség

Szentgyörgyi Szandra:
Möbius lámpa
2020–2023
fényes, polírozott rozsdamentes acélháló, LED, D: 130 × 75 cm

Fotó: HFDA – Magyar Divat & Design Ügynökség

TAKÁTS
MÁRTON

festő- és grafikusművész
Budapest, 1971

TŰNŐ IDŐM NYOMÁBAN

Pályámat grafikusként kezdtem, majd tizenhat évnyi intenzív rézkarcolás után kezdtem el festeni. Ennek már tizenhét éve, így elmondhatom, hogy nagyjából ugyanannyi időt töltöttem el a két szakmában.

Sokszorosító grafikai munkáimat (melyek nagy részét, a hozzájuk kapcsolódó tanulmányokkal, vázlatokkal együtt a Kogart Kortárs Művészeti Gyűjtemény őrzi) sok stílusjáték, műtörténeti utalás és egyfajta üzenni akarás jellemzi. Festői munkásságomban ennek ellenpontjaként kerülni próbálok mindenfajta koncepciót, tervezettséget. Szokás beszélni alanyi költészetről. Ennek mintájára azt a festészeti magatartást, amit követni próbálok, alanyi festészetnek neveztem el. Képeim témája bármi lehet az engem körülvevő világból: városképtől a portrén át a hétköznapi pillanatokból vett zsánerképen át az enteriőrig, tematikai megkötés nélkül festek meg pillanatokat, hangulatokat a saját életemből és a körülöttem lévő valóságból. Hogy valamiképp mégis kapcsolódjak a projektekben, koncepciókban gondolkodó kortársi szemlélethez, nevet adtam, ennek a közel húsz éve alakuló festményfolyamnak: Proustot plagizálva a *„Tűnő időm nyomában”* ciklusnak hívom azt a közel kétszáz festményből álló vizuális naplót, melynek negyvenhárom darabja az ösztöndíj három évében készült el.

A fentebb kifejtett tervezetlenség miatt nem tudok arról beszámolni, hogy sikerült valamilyen előre megírt koncepciót végigvinnem, megvalósítanom.

Személyes eredménynek nevezhetem, hogy mélyen grafikusi létemre egyre magabiztosabban festek, és ebben nagyon sokat segített az ösztöndíj elmélyülésre alkalmas hosszú időszaka.

Ha kézzelfogható eredményeket kell felsorolnom, akkor megemlíthetem azt a negyvenhárom festményt, tizenhárom akvarellt és egy rézmetszetet, mely ebben az időszakban készült, valamint öt egyéni kiállítást, melyek közül a tavalyi évben rendezett Budapest galériabeli tárlat és a brüsszeli Liszt Intézetben ez évben megvalósuló kiállítás emelkedik ki.

Meg kell továbbá említenem az Endre Béla mesterdíjat, melyet a 69. Vásárhelyi Őszi Tárlat megnyitóján vehettem át.

Portréfotó: Ujvári Edit

Takáts Márton:
Andrew Wyath járt itt (Aszály)
2022
olaj, vászon 100 × 150 cm

Fotó: Birtalan Zsolt

TAKÓ
SÁNDOR
PhD

Magyar Mozgókép-díjas filmalkotó, jogász
Budapest, 1988

BUDAPEST–HOLLYWOOD

2011-ben szereztem European Business Law diplomát az SAAS Foundation ösztöndíjasaként a nagy-britanniai University of Abertay Dundee jogi karán. 2013-ban szereztem jogászdiplomát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán.

Két féléves tematikára épülő filmjogi kurzusaimat a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán, a Metropolitan Egyetem Média- és Mozgóképművészeti Intézetén, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen, valamint a Színház- és Filmművészeti Egyetemen oktattam az elmúlt években.

Alkotói-kutatói pályázatomban több önálló, egymáshoz mégis szorosan kapcsolódó, az oktatásban is hasznosítható filmszakmai kiadvány, interjúkötet, konferencia, podcastműsor, irányított kutatás megvalósítását vállaltam. Munkáimban a film mint művészeti forma és mint iparág közegét; történeti, jogi, kulturális és szórakoztatóipari hátterét vizsgáltam, különös hangsúlyt fektetve az alkotói teljesítményre.

Az ösztöndíjprogram keretében készült el a *Film és jog a gyakorlatban – A filmkészítés egyes magánjogi kérdései* című monográfiám dr. Kollarik Tamás PhD társszerkesztésében. A kötetben arra koncentráltunk, hogy a filmalkotás milyen utat jár be az ötlet megszületésétől kezdődően a film bemutatásáig, olyan jogi labirintusokba elkalauzolva az olvasót, mint például a filmkészítés szerződéses, illetve szerzői jogi háttere. A kötet az MMA MMKI *Fundamenta profunda* sorozatában jelent meg, bemutatója a XVII. Cinefest Miskolci Nemzetközi Filmfesztiválon volt. Különleges öröm, hogy a kötet, korábbi munkáinkhoz hasonlóan, a művészeti felsőoktatás tankönyvévé vált.

Ösztöndíjprogramom másik nagy vállalása a *Csupó Gábor – A Pannónia Stúdiótól a hollywoodi csillagig* című kötet kéziratának elkészítése, szerkesztői és kiadási munkálatainak elvégzése volt, szintén Kollarik Tamás alkotótársammal. Csupó Gábor a kortárs magyar és amerikai film egyik legnagyobb alakja, akinek kalandokkal és kihívásokkal teli, filmtörténeti jelentőségű életútját könyv még nem dolgozta föl. Élete páratlan lehetőséget enged, hogy bepillantsunk a kommunista Magyarország rejtett zugaiba, egy fiatal művész útkeresésébe. Az álmodozó, de egyben cselekvésre és térre is vágyó ifjú már a Pannónia Stúdió fázisrajzolójaként saját filmstúdióról ábrándozott. A maga ura akart lenni, de erre az 1970-es évek Magyarországán nem volt lehetőség, így szerencsét próbálva Nyugatra, majd a tengerentúlra szökött. Az Egyesült Államokban A *Simpson család*dal robbant be, amely világhírnevet hozott számára. Nevéhez fűződnek az 1990-es és a 2000-es évek legnagyobb Nickelodeon-sikerei, a *Fecsegő tipegők*, a *Thornberry család*, a *Rocket Power* és a *Jaj, a szörnyek!* sorozatok. Karrierje során huszonhároms zor jelölték a legrangosabb televíziós elismerésre, az Emmy-díjra, ebből ötször diadalmaskodott is. A *Fecsegő tipegők* az Egyesült Államok egyik legismertebb franchise-a, amely 2001-ben csillagot is kapott a Hollywood Boulevard Walk of Fame-jén.

Portréfotó: Nyirkos Zsófia

Interjúfelvétel az Oscar-díjas Rofusz Ferenccel
2021. november 10-én, a hollywoodi magyar alapítókról szóló,
a magyar–amerikai diplomáciai kapcsolatok 100. évfordulójára készített interjúfilm céljából

Fotó: Nyirkos Zsófia

William Fox és Zukor Adolf önéletrajzi kiadványa
(Szerkesztők: Kollarik Tamás – Takó Sándor, FilmHungary, 2023)
Rofusz Ferenc *A légy* című filmjéért 1981-ben elnyert Oscar-díjával

Fotó: Nyirkos Zsófia

TÖRÖK
MÁTÉ

Liszt Ferenc-díjas versénekló, előadóművész, fotográfus
Budapest, 1978

VERSÉNEKMONDÓ

Török Máté zenei, fotográfusi és grafikus végzettsége mellett az ELTE Természettudományi Karán szerzett MSc-diplomát matematika szakon. Dokumentarista, Corvina- és portréfotói számos könyvben megjelennek 2010 óta. Cianotípiáiból Vizsolyban, Budapesten, Nagykárolyban, Verőcén és Nagymaroson nyílt önálló kiállítása.

A Magyar Pálos Rend ismeretterjesztő kiadványainak arculati felelőse, tervezője, pálos konfráter.

Verséneklőként a Liszt Ferenc- és Magyar Örökség-díjas Misztrál együttes egyik alapító tagja, zeneszerzője. Az együttes 1997-ben alakult, megzenésítéseik forrása a magyar népzenei hagyomány, amelyet gyakran ötvöznek világzenei irányzatokkal is. Az elmúlt esztendőkben megjelentetett tizenöt lemez mellett a Dunakanyar szívében már két évtizede rendezik meg a Regejáró Misztrál fesztivált.

A Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogram ösztöndíjasaként Török Máté azt a feladatot vállalta, hogy 2020 őszétől 2023 tavaszáig felkeresi azokat az énekmondókat és verséneklőket, akik évtizedekkel ezelőtt ezt a hivatást választották, s a velük való beszélgetéseket rögzítve, képi portréjukat elkészítve válaszokat keres arra, hogy ki és miért foglalkozik vagy foglalkozott a versek megénekléséval, mennyire volt tudatos és mennyire sorsszerű a pályája.

Ezekből a beszélgetésekből és fényképekből egy szerkesztett, lektorált könyvet tervezett, amely 2023 szeptemberében meg is jelent az Országos Széchényi Könyvtár és a Hagyományok Háza gondozásában *Versénekmondó* címen. Az elkészült kötetben huszonhárom különböző, legalább hatvan évet már bejárt utat mutat be Erdélytől Kanadáig.

A kötet előszavában így fogalmaz: „Az biztos, hogy a versénekles élvezete nem egyenlő azzal, hogy gondolattalanul átadjuk magunkat a pihenésnek, s a versénekló előadóművésznek sem feladata csupán a szórakoztatás. A színpadra álló előadónak közvetítő szerepe van, s a rajta keresztül átadott üzenetet nagy eséllyel csak általa kaphatja meg a hallgató. A felelősségünk egyértelmű és közös, de az utak sokfélék.”

Török Máté:
Kátai Zoltán és Sebő Ferenc portréi
2023
Versénekmondó

Török Máté:
Versénekmondó
2023
Országos Széchényi Könyvtár – Hagyományok Háza

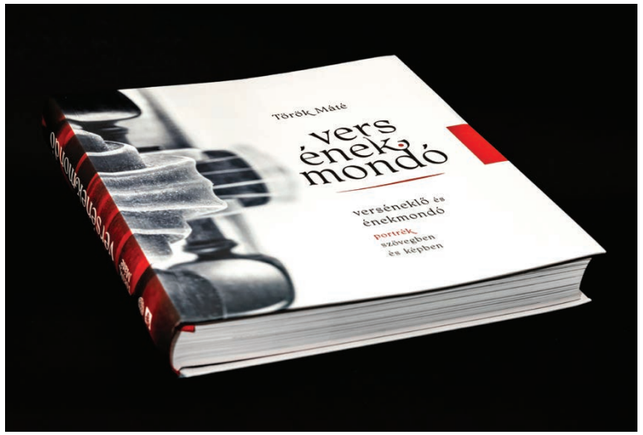

TRUNGEL
ARANKA

néprajzkutató, szalmafonó, a népművészet ifjú mestere
Kecskemét, 1976

SZELEK SZÁRNYÁN GABONATÜNDÉRREL

Régen a kézi aratás idejében úgy tartották, hogy az utolsó lábon álló gabonában bújik meg a Gabonatündér, aki egész évben vigyázta a termést. Ezekből a szálakból fonták az aratókoszorút, védelmet nyújtva a tündérnek, amit aztán a gazdának ajándékoztak az aratás végeztével. Tavasszal, vetéskor a gazda ebből az aratókoszorúból is morzsolt a vetőmag közé, így engedte szabadjára a Gabonatündért a folytonosságot meg nem szakítva.

Ezt az egyik ősi tudást, a természet szeretetét, tiszteletét, népi hagyományait szerettem volna elvetni a gyermekek lelkében a három ösztöndíjas év alatt. Hogy kisarjad-e ez a tudás? Az később derül ki.

A három év igyekezete alatt megszületett egy kézműves kézikönyv, amely az alsós tanítók megsegítését tűzte ki célul, tananyaghoz, évszakhoz, ünnepkörhöz illeszkedve, természetes anyagokból készítve a hozzá kapcsolódó tárgyakat, játékokat. A kézműveskedés így megismerteti a gyerekeket a különböző növényi anyagokkal, mint például a szalma, csuhé, pelyva, káka, gyékény, nád, kukorica, gyapjú, vessző vagy a fa és a különböző technikákkal, mint a csomózás, kötözés, ujjhorgolás, fonás és a faragás.

Néprajzkutatóként és a népművészet ifjú mestereként célom a hagyományok megőrzése, megismertetése és kreatív módon való felelevenítése, megélése a fiatal generációk bevonásával.

A néprajzi ismeretek átadása, a környezettudatos szemlélet és a fenntartható fejlődés kiemelt hangsúlyt kap munkásságomban. Fontos számomra a helyben található természetes anyagok felhasználása, a hagyományos magyar kézművesség ismeretanyagának felélesztése és elterjesztésének segítése, gyökereink, értékeink, identitásunk erősítése.

Bízom benne, hogy munkámmal, az oktatási célú segédanyag elkészítésével segítséget nyújtok e célok eléréséhez.

A kézikönyv kidolgozásához és a gyakorlatban való sikeres alkalmazás céljából rendszeresen népi kézműves órákat tartottam a Kecskeméti Széchenyivárosi Arany János Általános Iskolában.

A városföldi kézműves csoporttal folyamatosan alkottunk vegyes korosztállyal, aminek eredményeként több szakmai sikert is elértünk. A XIV. Vándorlegény Országos Gyermek és Ifjúsági Népi Kézműves Pályázaton szálasanyag kategóriában elhoztuk az első helyet a betlehemünkkel.

Portréfotó: Kovács Attila / KATT

Parasztházmakett paticsozása:
agyag, víz, szalma, pelyva anyagok bekeverése
nyári gyermektábor, 2022. július

Fotó: Trungel Aranka

VAJDA
LÁSZLÓ

népi iparművész, kovács, díszműkovács-mester
Tiszalök, 1978

A KÁRPÁT-MEDENCE JUHÁSZKAMPÓINAK TITKAI

Felmenőim szülőfalujában, Tiszaeszláron születtem bele, ismerkedtem meg a kovácsmesterséggel, mesterem, édesapám által. Szüleim, nagyszüleim élete, generációról generációra örökített tudása, életmódja gyökeresen meghatározta, eleve elrendelte életutamat a kovácsolás, a népi élet és a népművészet szeretete irányába. A kovácsszakma és a hagyományok tiszteletét moldvai csángó feleségemmel, Rózával a mindennapjainkban is megéljük, önzetlenül átadva mindezt három gyermekünknek is.

A kovácsszakma alapjainak elsajátítása után kinyílt számomra a világ. A Népi Iparművész cím és a sikeres kovács mestervizsga letétele mellett számos kiváló mester, műhely, kiállítás meglátogatására, megmérettetésekre volt és van lehetőségem ország- és világszerte mind a mai napig.

A mindennapos munkáim során folyamatos érdeklődést tanúsítottam a kovácsolt juhászkampók elkészítése iránt. Számos sikertelen darab elkészítése után a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogram lehetőséget adott számomra arra, hogy kutassam, rekonstruáljam a magyar pásztorkultúra szerves részét képező kovácsolt juhászkampók fellelhető változatait.

Célom meghatározása során megfogalmazódott bennem, hogy iparosként, kovácsmesterként forduljak a kész darabok felé. Kiindulási alapként az adott korok alapanyagait, szerszámait, elkészítési technikák lehetőségeit, fellelt leírásokat, családi elbeszéléseket és „legendákat” vettem alapul, segítséget kapva „örökös” számadó juhászoktól, gyűjtőktől, múzeumoktól.

Sikeresen rekonstruáltam a Szikszai-, Geszti-, Halasi-, Péntek-, Fejszés-féle kampókat, feltérképezve méretváltozataikat, mintakincseiket, generációs különbségeiket, időbeli eltéréseiket, térbeli elterjedésüket.

Kutatásom során egy új világ nyílt ki számomra a rengeteg kísérletezéssel, hiszen maga az elkészítés önfeledt folyamata, annak kutatása lépésről lépésre tette lehetővé a kész darabok örömteli rekonstruálásának sikerességét. Az előző mesterek gondolatainak feltárása lehetőséget adott önmagam további megismerésére is. Elért eredményeimet célom továbbadni, újabb technikai, formai, esztétikai kialakításokat létrehozni a mindennapos használati eszközök funkcionalitásának teljes körű figyelembevételével.

Portréfotó: Lengyel Péter

Vajda László:
Halasi juhászkampó
Tiszaeszlár, 2022

VARGA
RITA

festőművész
Szolnok, 1973

ALANY ÉS OLTÁS

Az MMA-ösztöndíjas időszakom utolsó harmadában – nagy örömömre – egy teljesen új festészeti ciklust kezdtem el, a *Kaktuszos sorozatot*, melyen jelen pillanatban is dolgozom. Nagy izgalommal tölt el a munka és az újabb lehetőség, ahogy folyamatában alakulnak és terveződnek installáció, plasztika és videó formájában a munkáim.

A ciklust *Kaktuszos sorozat*nak hívom, mivel leginkább kaktuszokat ábrázolnak a képek, de a kiállítások *Kertem, Alany és Oltás* címmel zajlanak. A kaktusz a túlélés, a táplálás és ezáltal a gondoskodás szimbóluma. Ugyanakkor párhuzamot érzek korábbi, *Ophéliás projekt* festészeti ciklusommal.

Házas Nikoletta a következőképp nyilatkozott *Kertem* című kiállításomról *Bokszoló nők kaktuszok között* című megnyitóbeszédében:

„A *Kertem* című kiállítás gesztusértékű. A nyilvánosságtól való hátralépés igénye is megjelenik benne. A kertben megtapasztalható csend és a természettel való közvetlen viszony megtalálásának a vágya, amit – a kiállítás meghívóján is idézett kortárs filozófus, Byung-Chul Han szavaival – »a földhöz való kötődés«, a növényekkel való törődés »munkának nem tekinthető« örömteli tevékenységének reménye motivál.[1]

Minderről az újonnan festett, de szín- és formavilágában a korábbi alkotások sorába illő, élénk és kontrasztos színekkel megfestett *Kertem, Alany, Oltás* című kaktuszos festmények tanúskodnak, melyeknek alapmotívumai, a tövisekkel teli kaktuszok a bokszoló nők mögött már korábban is feltűntek az életműben."

Emellett – mintegy ars poeticaként – a már említett Byung-Chul Han *A föld dicsérete* című könyvéből osztanék meg egy idevonatkozó idézetet: „Minden nap, amit a kertben töltök, a boldogság (Glück) napja. […] Korábban nem ismertem ezt a fajta boldogságérzést. Van benne valami erősen testies. Soha nem érintettem meg a földet ilyen intenzitással. A föld számomra a boldogság forrásának tűnik. Gyakran elámultam idegenségén, másságán, önálló életén. Csak ebben a fizikai munkában ismerkedtem meg vele közelről. A virágöntözés és közben a növények megfigyelése csöndes boldogság, elcsendesülés. A kerti munka tehát nem a megfelelő kifejezés. A munka eredetileg gyötrelmet és fáradozást jelent. A kertészkedés ezzel szemben boldogít. A kertben kipihenem magam az élet vesződségeiből."

[1] BYUNG-CHUL Han: A föld dicsérete. Ford. ZILACHI Anna, Bp., Typotex, 2022.

Varga Rita:
Kertem, Alany és Oltás
2023
olaj, vászon, 220 × 180 cm

Fotó: Horváth S. Gábor

VIZELI
MÁTÉ

Junior Prima díjas hegedűművész, zeneszerző
Pécs, 1988

A FALUSI VONÓSBANDÁK ZENÉJÉNEK ÚJ LEJEGYZÉSI METÓDUSA

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen Kertész István irányítása alatt hegedűművésztanári, Árendás Péter és Nagy Zsolt tanítványaként pedig népi vonós tanári diplomát szereztem. Jelenleg a Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskolájának hallgatója vagyok. Művészeti vezetője és alapító tagja vagyok a 2007 óta működő Góbé zenekarnak, valamint szintén alapító tagja a 2012-ben alakult Simplicissimus Kamaraegyüttesnek. Budapesten, a Tóth Aladár Zeneiskolában klasszikus hegedűt és népi vonós hangszereket, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában pedig népi brácsát tanítok.

Ösztöndíjas munkám során olyan falvak vagy kistájak vonós népzenéjéből készítettem oktatási célú lejegyzéseket, amelyekből ilyen eddig még nem volt elérhető. Ezek között szerepelnek rábaközi, abaújszinai, szászcsávási, nagysajói, erdőszombattelki és budatelki zenei anyagok. A hegedűszólamokkal kapcsolatban azt a metódust választottam, hogy a felvételeken hallott dallamváltozatok közül a legegyszerűbbnek vagy legjellemzőbbnek ítéltet írom a fő kottasorokba, a többit pedig, ahol van, ossiasorokban jelzem, így az összes variáció egyszerre látható, és jobban érzékelhető, hogy egy dallamot hányféleképpen lehet stílusosan megszólaltatni. A díszítések kapcsán a klasszikus zenében használt, egyetemes jelöléseket alkalmaztam, egyéni megoldásokra gyakorlatilag nem is volt szükség; így a végeredmény egy, a lehetőségekhez képest elég letisztult, jól olvasható kottakép lett. A kíséretet alapvetően a dallamok alatt jelöltem akkordjelzésekkel. Mint minden készülőben lévő kötethez, ezekhez is tartozik egy-egy függelék, amelyben külön kottaképpel kiemelem az egyes harmóniai fordulatok jellemző, pontos megvalósításait. Azonban a teljes anyagot nem állt szándékomban lekottázni, hogy a kíséretnek felrakás szempontjából megmaradjon az improvizatív mivolta. Ezenkívül mindegyik jövőbeli kiadványhoz tartozik egy előszó, amely tartalmazza a falu vagy kistáj elhelyezkedését, a zenészek megnevezését, a táncrend és a táncok ritmuskíséretének bemutatását, illetve a prímás(ok) játékmódjának rövid elemzését.

Portréfotó: Perger László

Vizeli Máté a ***Góbé zenekar tizenöt éves jubileumi koncertjén***
Művészetek Palotája, 2022. október 5.

Fotó: Nagy Attila

ZELLEI
BOGLÁRKA ÉVA

fotográfus, vizuális művész
Budapest, 1993

A LELKISÉG KORTÁRS ÚTJAI

Alkotói munkámban a vallásosság és a spiritualitás mai arcát kutatom. A fotográfia számomra eszköz arra, hogy párbeszédet kezdeményezzek mélyen gyökerező kérdéseinkről.

A Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen szereztem mesterdiplomát 2017-ben. Munkáimat hazai kiállítások mellett Berlinben, Londonban, Kanazawában, Bécsben, Monopoliban, Bredában is bemutatták.

Projektjeim egyik fontos célja, hogy a lelki útról és vallásról alkotott képet gazdagítva kevésbé felszínen lévő jelenségeket és területeket állítsak a középpontba. A szakmai munkatervemben szereplő négy különálló fotósorozatot is ez köti össze. Továbbvittem a kulturális örökség szubjektív feldolgozását (*Öröklésspróba*, 2015–) és a kísérletező vallásgyakorlatok felfedezését (*Keresők*, 2018–2021), emellett két új témát, a természettel való kapcsolatot (*Ösvény*, 2020–) és a nőiséget (*Női lelkiség*, munkacím, 2021–) emeltem be egy-egy fotósorozat keretében. Ösztöndíjas vállalásomban kiemelten szerepelt, hogy a megkezdett sorozatok által több generációt és közösséget szeretnék összekötni. Ez nemcsak a projektek résztvevőinek diverzitásában, de az ezek kapcsán létrejövő, egyre szélesedő kapcsolati háló megszületésében is megvalósult.

Emellett a legtöbb sorozatnál nagyobb hangsúlyt fektettem a személyesebb találkozásokra, portrék készítésére. Ennek köszönhetően az utóbbi három évben kulcsfontosságú tapasztalatokat szereztem a résztvevőkkel való szorosabb együttműködésről. A sorozatokon átívelően kialakult egy egyénibb, egységesebb vizualitás, ami a sokrétű fotográfiai kísérletezésből fakadt. Emellett a munkámba beépítettem olyan új médiumokat is mint a videóperformansz, a kollázs és a beszélgetésekből kiemelt szövegrészletek. Művészeti szempontból eddig ez volt életem legintenzívebb időszaka, amely gyakorlatot adott a párhuzamos projektek és az egyéni kiállítások koordinálásában, és hozzájárult az alkotói identitásom megszilárdításához.

Arra törekszem, hogy a magam személyes alkotói-lelki útjával hozzájáruljak a kortárs művészet és a vallás, spiritualitás párbeszédének felélesztéséhez. Az alkotás mellett mentorommal, Körösvölgyi Zoltán művészetteoretikussal közösen két önálló kiállítást valósítottunk meg 2022-ben, valamint több külföldi és hazai csoportos kiállításon is láthatóak voltak ösztöndíjas projektjeim. 2023-ban az INDA Galéria Projectroomban nyílt meg a harmadik önálló kiállítás *Öröklésspróba* címmel.

Portréfotó: Simon Zsuzsanna

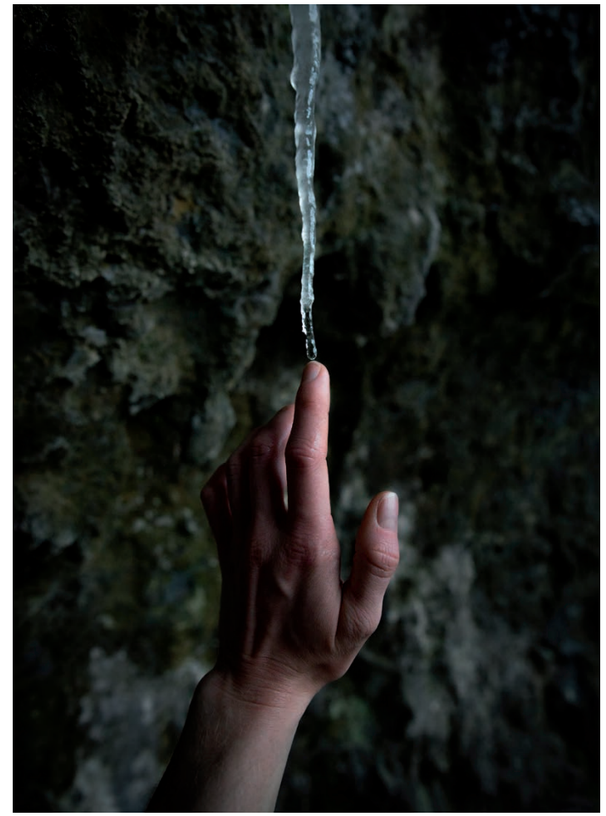

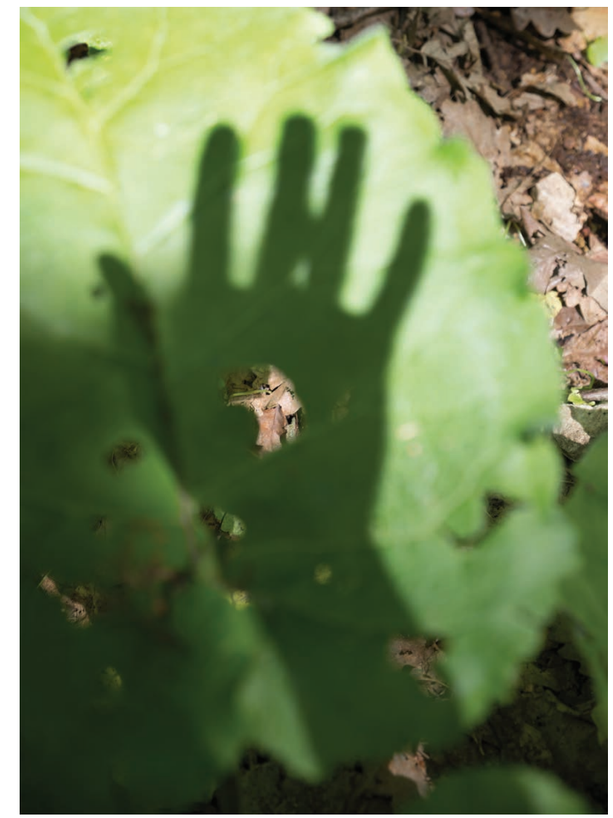

Zellei Boglárka:
Ösvény

Cím nélkül 1.
2021
giclée nyomat dibond lemezre kasírozva 50 × 35 cm

Cím nélkül 17.
2021
giclée nyomat dibond lemezre kasírozva 35 × 25 cm

ZSIDÓ
FERENC

prózaíró, kritikus, a Székelyföld *folyóirat főszerkesztője*
Székelyudvarhely, 1976

A FÁK MAGUKHOZ HÚZZÁK AZ ESŐT

Az MMA-ösztöndíjprogram keretében egy szociografikus elemekkel átszőtt regényt írtam a székelység mai állapotáról. *A fák magukhoz húzzák az esőt* (Gutenberg Kiadó, Csíkszereda) című mű kétszólamú: egyik főszereplője Desági Antal, azaz Anti, egy anti-Uz Bence vagy anti-Ábel, aki rég elszakadt gyökereitől, akinek csak olvasmányélményei vannak a hagyományos székely világ működéséről, aki azonban kérkedik székelységével, mivel úgy véli, hogy ezáltal új identitást építhet fel magának a városi lét egyenvalóságában. Sztereotípiákra épít légvárat, mely légvár, amikor végül elhatározza, hogy a mondén életformával szakítva kiköltözik nagyapja eldugott, vidéki birtokára, rövidesen szertefoszlik, leomlik. A regény másik központi figurája Bíró János, az idős szomszéd, akiben Anti pártfogóra akad: az öreg a külföldre szakadt fiát látja benne. Bizonyos fokig kettejük külön regényéről is beszélhetünk: Bíró János inkább a múltban él, azt hasonlítja össze a jelennel, míg Anti egy hangsúlyosan mai figura, aki a székelység aktuális dilemmáit jeleníti meg. A két szereplő szólamai váltakozva, olykor egymásra reflektálva követik egymást, a cselekményalakítás során sorsuk egyre inkább összefonódik.

Kilenc hónapot tölt el Anti nagyapja birtokán, márciustól novemberig; itteni életét – mint az állattenyésztéssel, mezőgazdasággal, favágással foglalkozó vidéki székelység életét általában – az évszakok váltakozása, illetve az aktuális időszaknak megfelelő munkálatok határozzák meg. A negatív élmények sorozata meggyőzi, hogy nincs keresnivalója ebben a világban; az önmagában való csalódottságából Bíró János segíti kilábalni: a saját életét élve, urambátyámozás és erdőkitermelés nélkül is lehet jó székely, ha átlép a sztereotípiákon.

Korábbi köteteim:
Szalmatánc (regény), Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2002.
Csigaterpesz (novellák), Erdélyi Híradó Kiadó, Kolozsvár – Fiatal Írók Szövetsége, Budapest, 2005.
Autóstoppal Európába(n) (regényes útirajz), Pallas Akadémia Kiadó, Csíkszereda, 2007.
Laska Lajos (rövidprózák), Pro-Print Kiadó, Csíkszereda, 2012, 2013.
Csak egyenesen! (irodalomkritikák), Erdélyi Híradó Kiadó, Kolozsvár – Fiatal Írók Szövetsége, Budapest, 2016.
Huszonnégy (regény), Gutenberg Kiadó, Csíkszereda, 2017, 2018.
Trendek és elhajlások (irodalomkritikák), Lector Kiadó, Marosvásárhely, 2021.

Portréfotó: Mihálydeák Krisztina

Zsidó Ferenc:
A fák magukhoz húzzák az esőt
Gutenberg Kiadó, Csíkszereda, 2023

Az Essentia Artis programjai ingyenesen látogathatóak, de regisztrációhoz kötöttek.

Látogasson el weboldalunkra, ahol tájékozódhat a programsorozatról, és regisztrálhat a kiválasztott programokra!

www.essentiaartis.com

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

MMA·MMKi

MŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJ PROGRAM

ESSENTIA artis

VIGADÓ

ESSENTIA

artis

www.essentiaartis.com